…ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

…56 (8278) | 1957 оной мартын 7, четверг | Сэн 20 мүнгэн

1957 ОНДО МЯХА ХОЁР ДАХИН, ҺҮ НЭГЭ ХАХАД ДАХИН ЕХЭЭР ГҮРЭНДЭ ТУШААЯ

Советскэ Союзай хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэ Смоленскэ областиин колхозникуудай, МТС, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй

ХАНДАЛГА

Хүндэтэ нүхэд!

Советскэ Союзай ажалшад, тэдэнтэй хамта дэлхэйн бүмбэрсэг дээрэхи бүхы ханинарнай хэдэхэн һара болоод, Агууехэ Октябрьска социалистическэ революциин дүшэн жэлэй ойе һайндэрлэхэнь.

Советскэ засагай тогтоһонһоо хойшонхи дүшэн жэлэй туршада манай Эхэ ороной арадууд, Коммунистическэ партиин хүтэлбэреэр, алдарта ехэ замаар ябажа гараа. В. И. Ленинэй заабаряар ябажа, тэдэ заабаринуудыень бэелүүлэн советскэ хүнүүд манай оронние хүсэн түгэлдэр индустриальна социалистическэ гүрэн болгоо. Тиигэжэ, ороноо хамгаалха хүсые бэхижүүлхэ аргатай болоһон дээрэһээ, дошхон шэрүүн дайсан бологшо немецкэ фашизмые илажа гараабди.

Хүдөө ажахын, промышленностиин, барилгын асуудалнуудаар партиин Центральна Комитедэй Пленумүүдэй түүхэтэ шиидхэбэринүүдһээ хойшо, илангаяа КПСС-эй XX съездын шиидхэбэринүүдһээ хойшо манай орондо ехэ хубилалта болоһондонь бидэнэр бултадаа баясанабди. Эдэ жэлнүүдтэ булад, шэрэм хайлуулан абалга, прокат бүтээлгэ, нүүрһэ, нефть малтан абалга нилээд ехэ болоо. Колхозуудай ажахы улам бэхижээ. Коммунистическэ парти Сибириин, Казахстанай үргэн ехэ тала дайдын шэнэ газар элдүүрилхын түлөө тэмсэлдэ советскэ арадые зоримгойгоор элсүүлэн табяа. Тиигэжэ богонихон үе соо, хоёр-гурбан жэлэй туршада 35 миллион үлүүтэй гектар шэнэ ба боро газар элдүүрилэгдээ, гүрэмнай 1956 ондо 1955 онойхидо орходоо миллиард үлүүтэй пүүдээр ехэ таряа бэлэдхэһэн, худалдажа абаһан байна. Орооһо таряа ургуулан абалгада туйлагдаһан амжалтануудаар Смоленскэ областиин ажалшад бүхы советскэ арадтай хамта баясажа байна.

КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет мяха үшөөл багаар абанабди гэжэ хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэришэдтэ хандаһан Хандалга соогоо зааха зуураа, колхоз, совхоз, район, область бүхэнэй мяха, һү болон малажалай бусад продуктнуудые бүри элбэгээр абажа, гүрэндэ тушаадаг болохын тулада оролдохыень хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэдые уряалһан байна. Лён тарилга, малажал манай областиин хүдөө ажахын гол һалбаринууд болоно. Бидэнэр орондоо мяха, һү ехээр тушаадаг байха ёһотойбди.

КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй уряада харюу болгожо, мүнөө жэлһээ эхилэн малажалай продукци бүри ехээр абадаг, гүрэндэ тушаадаг болохын тулада областиин колхозникууд, МТС, совхозуудай хүдэлмэришэд арга боломжонуудаа элирүүлжэ ороһон байна. Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд олон үнэтэ ба һонирхолтой дурадхалнуудые оруулжа, мяха абалгые болон һү һаалгые дээшэлүүлхэ талаар хэрэглэгдээгүй байһан ехэ арга боломжонуудые элирхэйлээ. Смоленскэ областиин колхозникууд, совхозуудай хүдэлмэришэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд эдэ дурадхалнуудые анхаралдаа абалсан, арга боломжонуудаа тодорхойлжо үзөөд, малажалай продукт ехээр абадаг болохо талаар хэмжээ ябуулгануудые колхозникуудай, совхозуудай хүдэлмэришэдэй суглаанууд дээрэ зүбшэн хэлсээд, 1957 ондо областиимнай колхозууд болон совхозууд үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо мяха хоёр дахин, тэрэ тоодо гахайн мяха дүрбэ-таба дахин, һү—нэгэ хахад дахин ехээр тушааха гэһэн социалистическэ уялга абаа.

Областиин колхозууд болон совхозууд 1956 ондо хамта дээрээ 22 мянган тонно мяха гүрэндэ тушааһан байгаа һаа, 1957 ондо 45 мянган тонно мяха, үнгэрэгшэ жэлдэ 145 мянган тонно һү тушааһан байгаа һаа, мүнөө 220 мянган тонно һү тушааха байна.

1957 ондо гүрэндэ мяха, һү тушааха бүри ехэ уялгануудые олон колхозууд, совхозууд болон районууд абаа.

1957 ондо үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо гүрэндэ мяха тушаалгые гурба дахин ехэ болгожо, 1060 тонно гахайн мяха тушааха гэһэн уялга Гжатска районой колхозууд абаа. Тиигэжэ дунда зэргээр район дотор хахалагдадаг газарай 100 гектар бүридэ 35 центнер гахайн мяхан абтаха болоно.

Мүн энэ районой Кировэй нэрэмжэтэ колхозой колхозникууд мүнөө жэлдэ 100 тонно гахайн мяха, тайлбарилан хэлэбэл, хахалагдадаг газарай 100 гектар бүридэ 100 центнер мяха тушааха, үнеэн бүриһөө 4000 килограмм һү һааха, тайлбарилан хэлэбэл, эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ 400 центнер һү һааха гэжэ шиидэһэн байна.

Краснинска районой колхозууд мүнөө жэлдэ 12 мянган толгой гахай шахажа, гүрэндэ тушааха уялга абаа, тиигэжэ хахалагдадаг газарай 100 гектар бүридэ 20 центнер гахайн мяхан абтаха болоно.

Смоленскэ районой «Жуковский» совхоз гүрэндэ 300 тонно, тайлбарилан хэлэбэл, хахалагдадаг газарай 100 гектар бүридэ 111 центнер гахайн мяха тушааха уялга абаа.

Иимэ ехэ уялгануудые дүүргэхын тулада Смоленскэ колхозникууд, МТС, совхозуудай хүдэлмэришэд нилээд шангаар лэ хүдэлхэ ёһотой болоно. Энэ юун дээрэһээ эли болоноб гэхэдэ, 1955 онойхитой жэшэбэл, үнгэрэгшэ жэлдэ колхозууднай 41 процентээр, совхозууднай 15 процентээр ехэ мяха тушаажа, мяха тушааха ба худалдаха түсэбөө һүүлэй жэлнүүдтэ бидэнэр түрүүшынхеэ дүүргэһэн байнабди. Тиимэ болохолоороо, һүүлэй жэлнүүдтэ туйлаһан амжалтануудайнгаа эгээн ехэ хэмжээндэ хүрэжэ шадаад байхадаа, колхозууд ба совхозууднай мяха хоёр дахин ехээр тушаажа шадаха байна.

Энэ бэлэн хэрэг бэшэ гэжэ та бүгэдэ ойлгонот. Нилээд бэрхэшээлнүүдые дабаха, эмхидхэлэй ехэхэн хүдэлмэри хэхэ хэрэгтэй болоно. Тиибэшье бидэнэр энээниие хэхэбди. Энэ зорилгые бэелүүлхыемнай манһаа бүхы советскэ арад, партиимнай Центральна Комитет, Советскэ Правительство хүлеэжэ байна.

Арад зон гээшэ хада уулые урбуулха хүсэтэй юм, хэрбээ арад зон хэхэеэ һанаа һаа, юушье хэхэ гэжэ эртэ урданһаа хойшо хэлсэдэг. Тиимэшье гээшэ. Шэнэ газар ашаглагшадай шэн габьяата ажал хадаа советскэ хүнүүд хэдышье бэрхэтэй зорилгонуудаа ажал хэрэг дээрэнь бэелүүлжэ шадаха гэжэ харуулна. Советскэ хүнүүд түрүүшынхеэ иимэ ехэ, орёо бэрхэ зорилгонуудые бэелүүлжэ байгаа бэшэ юм. Советскэ хүнүүд хэдэн олон шухала зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлээ. Тэдэнэр хадаа өөрынгөө хүсэндэ этигэдэг, Коммунистическэ партиингаа түсэбүүдые бэелүүлхын тулада үнэн зүрхэнһөө оролдодог байна бшуу.

Эдэ бүгэдые өөһэдынгөө дүршэл дээрэһээ мэдэнэбди. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ Смоленскэ областиин газар дайдаар захаһаань захадань хүрэтэр дайсад гаража, городууд болон тосхонуудые һандаргаһаниинь, галдаһаниинь мэдээжэ. Һандаргагдаһан, хооһоруулагдаһан газар дээрэ ажабайдал шэнээр зохёон түбхинүүлхэ гээшэ айхабтар хүндэ байгаа. Тиигэбэшье смолянайхид бэрхэшээлнүүдһээ сухаряагүй, ажабайдалаа зохёон байгуулхын тулада зүрхэтэйгээр оролсожо, һайн амжалта туйлаба. КПСС-эй Центральна Комитедэй сентябрьска Пленумэй шиидхэбэринүүдэй гараһанай һүүлдэ хүдөө ажахынгаа бүхы һалбаринуудые хүгжөөн дэбжээхын тулада манай эндэ илангаяа шанга тэмсэл дэлгэрһэн байна. Хэрбээ партийна организацинуудай, колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, колхозникуудай бүхы хүсэ болон арга шадабари ямаршье хүндэ, бэрхэшээлтэйшье зорилгые шиидхэлгэдэ шэглүүлэгдээ һаа, бодото байдал түргэнөөр һайжардаг гэжэ бидэнэр багашье, ехэшье хүдэлмэри дээрэ хараабди. Манай ажахын гол һалбаринуудай нэгэн—улһа ургуулга удаахан саг соо хүгжөөгдэнгүй байһан юм. Гэтэр, энэ һалбари хадаа колхозуудай олзо доход оруулдаг баялигынь гээшэ. Хоёр жэл соо үсэд шангаар хүдэлэгдэжэ, областьдо улһа ургуулга эрид һайжаруулагдаһан байна.

Шииг нойто ехэтэй Смоленскэ областьдо хушалтатай тогуудые бариха шухала байһан тухай хөөрэлдөөн боложо эхилһээр үнинэй. Теэд тэдэнэр үгыл байдаг һэн. Харин һүүлдэ бүгэдөөрөө энэ хэрэгтэ оролсоод байхада гансахан жэл соо хоёр мянга гаран хушалтатай тогууд баригдаад байба.

1955 ондо бидэнэр силоснэ барилгануудые эдэбхитэйгээр барижа захалаад, энэ зорилгые мүн лэ жэл соо шиидхэһэн байнабди.

Үнгэрэгшэ 1956 ондо бидэнэр гахайнуудай байха 600 типовой байра гансахан жэл соо барихаар хараалаа һэмди. Энэ зорилго мүн лэ хүндэ шэнгеэр һанагдаа һэн. Тиибэшье тэдэ байранууд баригдаа.

1953 ондо областиин колхозуудта эбэртэ бодо малай нэгэшье байра үгы байһан юм. Һүүлэй хоёр жэл соо бидэнэр эбэртэ бодо малайнгаа хахадынь һайн байрануудта оруулаабди.

Тэрэшэлэн һү, мяха абалгые ехэдхэхэ зорилго хадаа манһаал, манайл оролдолгоһоо болохо байна. Хэрбээ бүхы хүсэ шадалаа, арга шадабаряа энэ хэрэгтэ зорюулаа һаа, һү, мяха ехээр абадаг болохын тулада бултадаа оролсоо һаа,—тиихэ байһандань этигэнэбди,—энэ зорилго мүн лэ дүүргэгдэхэ байна.

Бидэнэр хамагай түрүүндэ гахай үсхэбэрилгые бүхы хэмжээгээр хүгжөөжэ, гүрэндэ мяха ехээр тушаадаг болохо тухай абаһан уялгаяа дүүргэхэ байнабди. Энэ зорилгоор залуу эмэ гахайнууд олоор түрүүлэгдэхэ.

Гахайн мяха абалгые ехэдхэхэ тухай хэмжээнүүдые абаха зуураа колхоз, совхоз бүхэндэ эбэртэ бодо мал, хонидые шахадаг, бэлшээн таргалуулдаг болохобди. Гүрэндэ туранхай нэгэшье мал тушаагдахагүй. Мүн тэрэшэлэн шубуудые үсхэжэ, олоор шахахабди.

Мал ажал хадаа областиин гол шухала, ашаг олзо ехэтэй һалбари мүн. Мал ажал болбол манай колхозуудай саашадаа баяжаха, экономическа талаараа бэхижэхэ найдамтай һалбари юм. Энэ абаһан уялгаяа бэелүүлээд байхадамнай ниитын ажахын ашаг олзо дээшэлхэ, колхозууднай баяжаха, колхозникуудаймнай ажабайдал улам баян, культурна болохо юм. Бидэнэр өөһэдынгөө хүсэндэ найданабди, ямаршье бэрхэшээлнүүдые дабажа, хэлэһэн үгэдөө хүрэхэбди.

Юундэ бидэнэр иигэжэ найданабибди? Юундэб гэхэдэ, манай областиин колхозууд, совхозуудта өөрынгөө хүдэлмэридэ дуратай, ниитынгээ ажахые хүгжөөхын тулада хүсэ шадалаа гамнадаггүй гайхамшагта гахайшад, һаалишад, тугалшад, мал адуулагшад олон юм. Мүнөө партийна, советскэ ба ажахын хүдэлмэридэ удаан саг соо ябаһан, дүршэл ехэтэй хүнүүд колхозуудыемнай хүтэлбэрилнэ.

Смоленскэ областиин колхозуудай түргэнөөр хүгжэжэ, өөдэлжэ байһыень тэдэнэй ашаг олзын ургажа байһан ушар эли тодоор харуулжа үгэнэ бшуу. Хэрбээ 1954 ондо областиин колхозуудай мүнгэн олзо оройдоо 279 миллион түхэриг байгаа һаа, 1956 ондо 800 миллионһоо үлүү болоо.

Тиибэшье манай хүдэлмэридэ үшөөл олон дутагдалнууд бии гээшэ. Орооһото культурануудай ургаса бага байжа, мал ажалаа хүгжөөхэ хэрэгтэмнай ехэхэн һаад ушарна. Зүгөөр, бидэнэр мүнөө жэлдэ гээгдэлһээ гаража, ороoһо таряанай баян ургаса хуряахын тулада полинуудаа үтэгжүүлжэ, хабарайнгаа тарилгада эршэмтэйгээр бэлэдхэжэ байнабди.

Манайда мүн ондоошье бэрхэшээлнүүд, шиидхэгдээгүй асуудалнууд олон. Һая болотор манай область орон доторoo гээгдэнги областьнуудай нэгэн гэжэ тоологдодог байһыень нюуһанайшье хэрэггүй. 1957 ондо бидэнэр урагшаа нэгэ ехэ алхам хэжэ, Российска Федерациин түрүү областьнууд болон хизаарнуудай дунда хүндэтэ һууряа эзэлхэ зорилготойбди. Хэрбээ бидэнэр, бүри һая гээгдэнги байһан областиин колхозникууд, МТС, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд малайнгаа ашаг шэмые эрид дээшэлүүлхэ зорилго урдаа табяад байхадамнай, экономическа талаараа бэхижэнхэй областьнууд, хизаарнууд болон республиканuудта энэ зорилгые бэелүүлхэнь бүри хүнгэн байһаниинь мэдээжэ. Бидэнэр оронойнгоо бүхы колхозникуудта, МТС, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдтэ иимэ уряатайгаар хандинабди: мяха, һү гүрэндэ эрид ехээр тушаадаг болохын түлөө, хүдөө ажахын продукцинуудые абаха талаар шэнэ табанжэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө, Агууехэ Октябриин дүшэн жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө мүрысөөгөө дэлгэрүүлэе.

Энэ уряамнай манай ороной социалистическэ хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэ халуунаар дэмжэгдэхэ бээз гэжэ бидэнэр батаар этигэнэбди.

Түрэл Эхэ орондоо мяха, һү болон бусад эдеэ хоол ехээр үгэе!

Энэ Хандалга Смоленскэ областиин колхозникуудай, МТС, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй хамтын суглаанууд дээрэ зүбшэн хэлсэгдээд, баталагдаба.

Һургуулиин мастерской

Ургажа ябаһан залуу үетэниие хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ КПСС-эй XX съезд онсо анхаралаа табижа, саашадаа советскэ һургуулиин хүгжэхэ замые эли тодоор заажа үгэһэн байна. Һургуулинуудай һуралсалай — хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ажабайдалтай, үйлэдбэритэй нягта холбоотойгоор ябуулагдажа, һурагшад дунда һургуули дүүргэтэрээ үйлэдбэритэй бараг һайнаар танилсажа, ажалай гүйсэд дүй дүршэлтэй болохо ёһотой гэжэ тус съезд тон зүбөөр заагаа бэлэй.

Түрэл партиингаа табиһан энэ шухала зорилгые нэрэтэй солотойгоор бэелүүлхын тула манайшье республикын олохон һургуулинууд оролдолго хэшээл гаргана. Һургуулинуудай материальна базые бэхижүүлхэ зорилгоор манай гүрэн мүнгэ зөөри тон ехээр гаргашална. Мүн энэ хэрэгтэ промышленна предприятинууд, МТС-үүд, колхозууд, бүхы олониитэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Һуралсалай хүдэлмэриие ажабайдалтай, үйлэдбэритэй нягта холбоотойгоор ябуулхын тулада һуралсалай мастерской, машина болон техникэ үзэхэ кабинет, һургуулиин дэргэдэхи туршалгын талмай түхеэрэхэ талаар зарим тэды хүдэлмэри хэгдэжэ байна. Эндэ Курумканай аймагай һургуулинуудые онсо тэмдэглэмээр. Энэ аймагай дунда ба долоон жэлэй һургуулинууд бултадаа дархалалгын мастерскойтой болонхой. Мастерской бүхэндэнь 10—15 һурагшадай нэгэ доро дархалха тоног зэмсэг, элдэб түхеэрэлгэ хүсэдөөр бэлдэгдэнхэй юм. Курумканай, Аргадын дунда һургуулинуудай һуралсалай мастерскойнууд түсэбэй ёһоор ажаллана. Эдэ һургуулинуудай мастерскойнууд болон машина үзэхэ кабинедүүд соо трактор, автомобиль гэхэ мэтые һурагшад үзэдэг юм. Тэдэнэрые ажалай дүй дүршэлтэй болгохын түлөө БМАССР-эй һургуулинуудай габьяата багша А. Б. Будаин, багша И. П. Балыков гэгшэд ехэхэн оролдолго хэшээл гаргана.

Курумканай аймагай Баргажанай МТС хэдэн трактор, автомобиль, хүдөө ажахын машинанууд болон бусад түхеэрэлгэнүүдые эндэхи һургуулинуудта бусаалтагүйгөөр үгэһэн юм. Мүн Калининай, Молотовой нэрэмжэтэ колхозууд һургуулиин мастерскойнуудые өөһэдынгөө хүсөөр барижа байна. Иигэжэ һуралсалые политехнизацилха хэрэгтэ горьтойхон туһаламжа колхозууд болон МТС-эй зүгһөө үзүүлэгдэнэ.

Тарбагатайн аймагай Подлопатинска дунда һургуули дархалалгын һайн мастерскойтой юм. Энэ мастерской Маленковой нэрэмжэтэ колхоз барилсажа үгэһэн байгаа. Тус һургуулиин гарай ажалай багша П. К. Тюткин гэгшын хүтэлбэри доро һурагшад мастерской соогоо һуралсалдаа харуулан ойлгуулха зүйлнүүдые уранаар дархалжа бүтээнэ. Мүн стол, стул, скамейкэ гэхэ мэтэ гэр байдалай хэрэгсэлнүүдые бэрхэ шадамараар хэдэг болонхой.

150 жэлэйнгээ алдарта ойе тэмдэглэжэ байгаа Хориин дунда һургуулида дархалалгын, слесарна мастерскойнууд түгэс түхеэрэлгэтэйгээр тодхогдонхой. Слесарна мастерской соонь токарна станок хүдэлдэг. Мүн баһа машина, техникэ үзэхэ кабинет бии. Энээн тухай тус һургуулиин һуралсалай талые даагша Д. Т. Арсаланов манай газетын мүнөөдэрэй номерто бэшэнэ.

Эдэ баримтанууд юу харуулнаб гэхэдэ, һуралсалые политехнизацилха, һургуулинуудай материальна база бэхижүүлхэ хэрэгтэ нютагуудтахи партийна, советскэ организацинуудай анхаралаа ехээр табидаг газарта һуралсалые ажабайдалтай, үйлэдбэритэй нягта холбоотойгоор ябуулха гэһэн шухала зорилго амжалтатайгаар бэелүүлэгдэнэ.

Гэхэ зуура, һуралсалай мастерскойгүй, машина үзэхэ кабинедгүй һургуулинууд республика доторнай үшөөл олон байна. Тиимэһээ һуралсалай программаар хараалагдаһан шухала зүйлнүүд хүсэд үзэгдэнгүй орхигдожо, һурагшад олон юумэ ойлгонгүй үлэшэнэ. Зарим һургуулинуудта мастерской бии нэрэтэйшье һаа, тэндэнь хүдэлмэри хангалтагүйгөөр ябуулагдажа, һурагшадта ажалай дүй дүршэл олгохо, тэдэниие үйлэдбэриин үндэһэ һууритай танилсуулхань бэрхэтэй байдаг.

Иволгын, Оронгын дунда һургуулинуудай мастерскойнууд муугаар, хүдэлмэриин тусхай түсэбгүйгөөр ажаллана. Дархалалгаар нэгэшье плакат, харуулан ойлгуулха бэшэшье хэрэгсэл байхагүй, зэбсэг, түхеэрэлгэнүүдыншье дутамаг. Тэдэ мастерскойнууд соо ороходо хүйтэн, муухай. Хэшээлэйнгээ болохын урда тээ һурагшад мастерскойнуудаа өөһэдөө түлижэ, зарим тэды дулаасуулдаг юм. Мүн Иволгын аймагай Каленовско долоон жэлэй һургуули мастерскойтой мүнөөшье болотор бүри болоодүй. Теэд иимэ бэрхэтэй байдалые аймагай арадай гэгээрэлэй таһагайхид болиюулха гэжэ оролдоногүй.

Бичурын, Яруунын, Түнхэнэй аймагуудта зарим һургуулинуудай мастерскойнууд хангалтагүйгөөр хүдэлнэ. Түнхэнэй аймагай Жэмһэгэй дунда һургуулида хоёр трактор бии юм. Теэд эндэ мастерскойгүй дээрэһээ эдэ тракторнуудые үзэхын аргагүй. Бичурын аймагай Сталинска долоон жэлэй һургуулиин мастерской соо хододоо хүйтэн. Мүн эндэ түмэрөөр дархалха хэрэгсэлнүүд байхагүй. Тэрэшэлэн энэ аймагай Ленинскэ долоон жэлэй һургуули мастерскойгүй байһаар.

Һурагшадта дарханай хэрэг зааха тусхай мэргэжэлтэй багшанар республика соомнай үсөөн. Эдэ мэргэжэлтэдые олоор бэлдэхэ тушаа республикын Гэгээрэлэй министерство, Багшанарай мэргэжэлые дээшэлүүлхэ институт горьтойхон хүдэлмэри хэхэ зэргэтэй.

Нютагуудтахи партийна, советскэ организацинууд һуралсалые политехнизацилха асуудалда, һургуулинуудай материальна базые бэхижүүлхэ хэрэгтэ анхаралаа ехээр хандуулха уялгатай.

Демократическа Германиин национальна фронтын делегацитай москвагайхид уулзаба

Демократическа Германиин национальна фронтын делегаци хоёр неделиһээ үлүү СССР-тэ айлшалжа байна. Айлшад орон соогуур ябажа, ажахын болон культурна байдалтай танилсажа, олон советскэ хүнүүдээр хөөрэлдөө. Мартын 5-да тус делегаци Союзуудай Байшангай Колонно зал соо Москвагай ажалшадай түлөөлэгшэдтэй уулзаа.

Моссоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Н. И. Бобровников суглаа нээжэ, Демократическа Германиин национальна фронтын делегациин гэшүүдые, мүн тэдэнээр дамжуулан Германиин бүхы түрүү хүнүүдые халуунаар амаршалаа.

«Москабель» заводой хүдэлмэришэн Г. И. Каратаев Москвагай хүдэлмэришэдэй зүгһөө үгэ хэлээ. Түүлээрнь Демократическа Германиин национальна фронтын делегациин хүтэлбэрилэгшэ профессор Эрих Корренс гэгшэ үгэ хэлээ. Москвагай интеллигенциин зүгһөө академик И. И. Артоболевский германска арадай түлөөлэгшэдтэ үнэн зүрхэнэй халуун баяр хүргэһэн байна.

Мүн делегациин гэшүүн — медицинскэ наукануудай доктор, христианска-демократическа союзай гэшүүн Герд Мейзель, Краснохолмско комбинадай бүд нэхэгшэ Л. А. Осминнова болон делегациин толгойлогшын орлогшо Ганц Зейгевассер гэгшэд үгэ хэлээ.

Советскэ болон немецкэ түлөөлэгшэдэй үгэ хэлэхэдэ, суглаpагшад хэдэн дахин нэрьесэ альга ташаа. Суглаанда хабаадагшад немецкэ айлшадые халуунаар амаршалаа.

(ТАСС).

Советскэ уранзураашадай Бүхэсоюзна нэгэдэхи съезд хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлһээр

Мартын 3-най, мүн 4-нэй үдэр советскэ уранзураашадай Бүхэсоюзна нэгэдэхи съезд хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлээ.

Литвагай уранзурааша В. Мацкявичус, РСФСР-эй искусствын габьяата ажал-ябуулагша Н. Акимов, Белоруссиин советскэ уранзураашадай союзай түрүүлэгшэ П. Гавриленко, Д. Сарабьянов (Москва), С. Мамбаев (Казахска ССР), РСФСР-эй искусствын габьяата ажал-ябуулагша Б. Ефимов (Москва), РСФСР-эй искусствын габьяата ажал-ябуулагша В. Фаворский (Москва), профессор У. Джапаридзе (Грузинска ССР), РСФСР-эй арадай уранзурааша С. Герасимов (Москва), Эстонско ССР-эй искусствын габьяата ажал-ябуулагша Э. Эйнман, Б. Неменский (Москва), Таджикска ССР-эй искусствын габьяата ажал-ябуулагша М. Хошмухамедов, РСФСР-эй искусствын габьяата ажал-ябуулагша кинорежиссёр Г. Рошаль, Украинын уранзурааша С. Кириченко, Д. Суслов (Московско область), РСФСР-эй арадай уранзурааша Д. Шмаринов, Л. Свемп (Латви), СССР-эй арадай уранзурааша СССР-эй Наукануудай академиин бодото гэшүүн И. Грабарь, Т. Яблонская (Украина), Армениин Уранзураашадай союзай түрүүлэгшэ Г. М. Гюрджян, П. Корин болон бусад съезд дээрэ үгэ хэлээ.

Съездын эхилһэнһээ хойшо съездын нэрэдэ олон тоото амаршалганууд оронноймнай бүхы булан тохойһоо, мүн хариин гүрэнүүдһээшье олоор ерэнэ. СССР-эй Наукануудай академи, Казахска ССР-эй Культурын министерство, Украинын, Ленинградай, Хабаровска хизаарай, Амурска болон Сахалинска областьнуудай уранзураашад, уранзохёолшо М. Шолохов, Венгриин элитэ ехэ скульптор Ж. Штробль гэгшэд съездэ амаршалга эльгээһэн байна.

Москва. Советскэ уранзураашадай Бүхэсоюзна съезд Кремлиин Ехэ Ордон соо февралиин 28-да нээгдэбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: съездын нээгдэһэн үдэр. Кремлиин Ехэ Ордоной заседаниин зал соо. **ТАСС-эй фотохронико.**

Мүн Хитадай Уранзураашадай союзай түрүүлэгшэ скульптор Лю Кай-цюй гэгшэ Хитадай уранзураашадай зүгһөө советскэ уранзураашадые амаршалаа. Чехословакиин уранзураашадай Союзай Президиумэй Гэшүүн Вацлав Форманек, Монголой Арадай Республикын искусствын габьяата ажал-ябуулагша Намхайцерен, Румыниин Арадай Республикын уранзураашадай зүгһөө Румыниин Уранзураашадай союзай түрүүлэгшэ академик Ион Жаля, Германска Демократическа Республикын уранзураашадай зүгһөө уранзурааша Г. Шмидт-Вальтер, Польшын Демократическа Республикын түлөөлэгшэ уранзураашадай Краковска академиин профессор уранзурааша Е. Феткович гэгшэд съездые амаршалһан байна.

Съездын хүдэлмэри үргэлжэлһөөр.

(ТАСС).

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Коммунистнууд жэшээ харуулна

Манай колхозой гэшүүд ажахын нэ жэлдэ бэелүүлхээр абаһан уялгаяа дүүргэхын тулада ехэхэн оролдолго хэшээл гаргажа байнхай.

Үбэлэй сагта һү һаалгые горьтойор дээшэлүүлхын түлөө тэмсэжэ, ала һайн дүнгүүдые туйлаһан айнабди. Ажахын жэлэй үнгэрһэн һарын дүнгүүдые харахада һү алгамнай нёдондоной энэ үеынһөө 2 дахин нэмэһэн байна.

Колхозой правлени, парторганизаци артелиин ажахыда түрүү дүй дүршэл үргэнөөр нэбтэрүүлхэ тушаа ехэ ябуулга хэнэ. Манай һаалишад тугалнуудые эхэһээнь һалгажа, түлигдэдэггүй байрада түлүүлдэг болонхой. Хонишоднай хурьгадаа кошарно-базова аргаар үлжүүлнэ. Мүнөө эхэ хонидой ота бүхэндэ үбэлэй хурьгад олоор тажа байна.

Мал ажал манай артелиин эгээн ухала һалбаринь болоно. Тиимэ парторганизаци энэ һалбарида ехэхэн анхаралаа хандуулна. Мүнөө коммунистнуудаймнай дүрнэй гурбан хубинь мал ажал дээ хүдэлнэ.

Коммунист бүхэн даажа байһан малайнгаа түлөө харюусаха, ажал дэрээ жэшээ харуулха ёһотой гэжэ партбюро эрилтэ табина. Манай олонхи коммунистнууд ажалдаа һайнаар хандажа, нүхэдтөө жэшээ харуулна. Жэшээлбэл, партиин гэшүүн М. Цыремпилова хонишоноор ажаллана. Нёдондо энэ нүхэрнай эхэ хонин бүриһөө 123 хурьга абаһан байгаа. Мүнөө тэрэнэй харуулдаг хонид олооро хурьгаллажа байна. Һаалишанаар ажалладаг партиин гэшүүн А. Крюкова үбэлэй сагта һү һаалгые 2 дахин дээшэлүүлжэ, нүхэдтөө үльгэр жэшээ харуулба. Мал харууһалагша партиин гэшүүн Ц. Е. Додеевагай оролдосо ажалые тэмдэглэхээр.

Партбюро малшадай дунда социалистическэ мүрысөө эмхидхэхэ эгтэ ехэ анхаралаа табина. Мүрысөөнэй дүнгүүд һара бүридэ гаргажа, малшадай үдэрэй болохо зүбшэн хэлсэгдэнэ. Ажалдаа амжалта туйлагшадта дамжуулгын Улаан туг барюулагдана, шан үгтэнэ. Һаалишад Ц. Самбуева, Ц. Бадмаева гэгшэд һаяхан мүнгэн шанда хүртөө.

Малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ зорилгые һаалишад, хонишод шиидхэдэг гээшэ. Тиимэһээ парторганизаци малшадай байра байдалые һайжаруулха тушаа оролдолго гаргана, культурна эрилтыень гүйсэдөөр хангахые хүсэнэ. Нарин гэжэ нютагта байрладаг хонидой фермэдэ улаан булан бии болгогдоо.

Улаан булантай боложо, агитаторнуудта һайн болонхой. Манай колхозой олонхи коммунистнууд, комсомолшууд агитатораар томилогдоһон байна. Һунгалтада бэлэдхэлэй үедэ ниитэ-политическэ хүдэлмэри нилээд һэргээгдээ. Эдэбхитэй агитаторнууд Л. Раднаева, Ж. Ванкеев, А. Овчинникова болон бусад малшадай дунда ойлгуулалмжын ехэ хүдэлмэри ябуулжа байнхай.

Малшадай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри һайжаруулһанай ашаар ажал хэрэгнай нилээд урагшатайгаар ябадаг болоо. Коммунист Ц. Цыремпиловэй даадаг хонинной отарада үбэлжэлгэ һайнаар үнгэржэ байна. Һү һаалгаар амжалта туйлажа, партиин айкомой, аймгүйсэдкомой дамжуулгын Улаан тугта хүртэһэн байнабди.

Зүгөөр манай хүдэлмэридэ дутагдалнууд бии. Парторганизаци коммунист бүхэнэй үүргэ, харюусалгые дээшэлүүлхэ тушаа ехэ оролдолго гаргаха ёһотой. Тиигэбэл артелиин ажахыда бии байһан дутагдалнуудые түргэн усадхаха арга олдохо болоно бшуу. Илангаяа мал ажалдахи дутагдалнуудые түргэн усадхахаар болоо. Урда жэлнүүдтэ зоотехническэ барилга багаар хэжэ, алдуу гаргаһан байнабди. Коммунистнууд энэ дутагдалаа обёороо. Мүнөө жэлдэ барилгын ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ байна. 500 хонинной байха 2 байра, 80 тугалай байха нэгэ байраһаа гадна, малшадай байрын 6 гэр, колхозой клуб, автогараж баригдаха юм.

Барилгын хүдэлмэриие түргэнөөр, һайнаар, химдаар хэхэ тушаа парторганизаци колхознигуудай дунда эмхидхэлэй болон ойлгуулалмжын ехэ хүдэлмэри ябуулха байна.

С. Чердонов, Ториин аймагай «Заветы Ильича» колхозой парторганизациин секретарь.

„Агитаторай блокнот“

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой пропаганда ба агитациин таһа «Агитаторай блокнодой» ээлжээтэ номер хэблэлһээ гараба. «Хөөрөө үнгэргэхэ материалнууд» гэһэн бүлэгтэ В. Заикина, Д. Цыбикова гэгшэдэй «Мартын 8—эхэнэрнүүдэй Уласхоорондын үдэр» гэһэн статья толилогдобо. Хэжэнгын аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Ц-Х. ...жиева һү һааха уялгаяа ямар дүүргэжэ байһан тухайгаа хөөрэнэ.

Хурьгадые түлжүүлхэ дүй дүршэл тухай Хэжэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой хонишон Д. Г. Жалсановай хөөрөөн агитаторай блокнодто оронхой.

«Коммунизм байгуулха шэнэ шата» гэһэн статья, мүн «Капиталай оронуудтахи «сүлөөтэ һунгалта гэдэг үнэндөө юун бэ» гэһэн темээр тоо баримтанууд агитаторта туһаламжа болгон блокнодто толилогдоо.

НҮХЭД ҺААЛИШАД! *Үнеэдэйнгээ харууһа, тэжээлые һайжаруулжа улам ехэ һү һаагты*

☆ ☆

Уялгаяа дүүргэхын түлөө тэмсэнэ

Курумканай аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхоз үнгэрэгшэ жэлдэ үнеэн бүриһөө оройдоо 543 литр һү һаажа гараһан байна. Эндэ һүнэй ехэнхинь зунай хүхэ ногоонойл үедэ һаагдадаг байһан юм. Жэшээлхэдэ, үнгэрэгшэ жэлэй январь һара соо колхоздо 8939 литр һүн һаагдаһан байгаа.

Иимэ байдалые саашадаа тэсэхэ аргагүй боложо, малайнгаа ашаг шэмые дээшэлүүлхэ тушаа артелиин правлени, партийна организаци эрид шууд хэмжээ абаһан байна. Хэдэ хэдэн хэмжээ-ябуулганууд бэелүүлэгдэжэ, колхозой үнеэд үбэлдөө байрада байлгагдан һайнаар тэжээгдэдэг, харууһалагдадаг болоо һэн. Үнеэдтээ кукурузын силос, хартаабха, гурилай һагшадаһа, минеральна тэжээл үгэнэ, бүлеэн уһаар уһална. Тэжээл тусхай рационой ёһоор үгтэдэг болоо. Үбһэ тэжээл буйлуулагдажа үнеэдтэ үгтэнэ. Кормозапарник табигданхай. Иигэжэ урдынхидаа орходоо ехэ һүн һаагдадаг болонхой. Колхозой үүлтэртэ фермэдэ комсомол-залуушуулай фермэ эмхидхэгдэһэн байна. Залуу һаалишад шэнэ жэлэй дүрбэн һара соо ехэ һү һааһанайнгаа түлөө колхозой правлениин, партийна эхин организациин Улаан туг, мүн ВЛКСМ-эй айкомой Улаан туг абаһан байна. Түрүү һаалишад В. Бадмаева, В. Дамбаева үнеэн бүриһөө 600—700 литр һү һаажа, абаһан уялгаяа нэрэтэй солотойгоор дүүргэжэ байна.

Түрүүшынгээ амжалтаар урмашан зоригжоһон залуу һаалишад мал ажалай түрүүшүүлэй республиканска зүблөөндэ хабаадагшадай Хандалгатай танилсаха зуураа, мүнөө жэлдэ фермээрээ үнеэн бүриһөө 2000 литр һү һааха социалистическэ уялга абаа. Хэлэһэн үгэдөө хүрэхын тула һаалишад мүнөө үбэлдөө эрхимээр ажаллана. Залуу һаалишан Н. Атабаева түрүүшынхеэ тугаллаһан гунжан бүриһөө 7—9 литр һү һаана. Х. Гармаевагай харууһалдаг тугалнууд тобир тарган, сүүдхэдээ 600—700 грамм нэмэнэ, байра соонь ходо сэбэрхэн байдаг. Фермын хүдэлмэришэн Ш. Ламажапов оролдожо хүдэлдэг. Энэ нүхэр үнеэдэй тэжээл кормозапарник соо һайн шанартайгаар дэбтээжэ шададаг.

Иигэжэ түрүүшүүлэй дүй дүршэл хэрэглэн, һаалишадай дунда социалистическэ мүрысөө дэлгэрүүлһэнэй ашаар колхоз нёдондо жэлэйхидэ орходоо энэ жэлдэ нилээд ехэ һү һаажа байна.

Тиигээшье һаа колхоз малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ арга боломжоёо дүүрэнээр хэрэглэнэгүй, зоотехник, ветеринарна хүдэлмэрилэгшэд эмхидхэлэй хүдэлмэри һулаар ябуулна. Силос нүхэнһөө гаргалга, шэрэлгэ, үнеэдые уһалалга оньһожоруулагдаагүй байһан дээрэһээ һү һаажа абалгада хүсэ зөөри ехээр гаргашалагдана. **Т. Алексеев.**

Арга боломжоёо һайнаар хэрэглэхэ

Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой һүнэй-товарна фермэ Сэлэнгын аймагай түрүү фермэнүүдэй нэгэниинь юм. Ажахын энэ жэлэй табан һара соо эндэ үнеэн бүриһөө 400 холо гаран литр һүн һаагдаа.

Эндэхи һаалишад иимэ амжалта хайшан гээд туйлааб гэхэдэ, малаа һайнаар эдеэлүүлдэг, зүбөөр харууһалдаг болоо. Колхозой эрхим һаалишан Нина Очиржапова үүлтэртэ үнеэн бүриһөө 1200-гаад литр һү һаагаа. Иигэжэ нёдондо жэлэйхидээ орходоо нүхэр Очиржапова 100 литр һү үнеэн бүриһөө үлүү ехээр һааһан байна. Тиихэдэ һаалишан Дашинима Амаголонова, Роза Игнатьева гэгшэд нёдондонойхиһоо һураггүй ехэ һү һааһан байна.

Ажахын шэнэ жэлдэ колхозой правлени түсэбһөө гадуур һү һааһан һаалишадтаа нэмэлтэ түлбэри болгон, мүнгөөр шан үгэдэг болобо. Һаалишадые материальна талаарнь урмашуулхада һү һаалга ханигүй дээшэлээ. Жэшээнь, тус колхозой правлени һү ехээр һааһанайнь түлөө ноябрь һара соо гурбан һаалишадта, декабрь һара соо 13 һаалишадта, январь һарада 29 һаалишалта мүнгэн шан үгэһэн байна.

Гэбэшье, энэ колхозой һаалишадай хүдэлмэридэ дутагдалнууд үшөө олон. Жэшээнь, үүлтэртэ үнеэдэй фермын малшад хүдэлмэриин үдэрэй гурим һайса сахинагүй. Үнеэдээ нэгэ хэмдэ һаанагүй. Гадна үнеэдэйнгээ шэгнүүрыень, хэды шэнээн һү үгэдэгыень хаража эдеэлүүлдэггүй байба.

Энэ фермэдэ кормушканууд бии. Теэд тэдэ кормушканууд соогоо хэжэ, малдаа тэжээл эдюулдэггүй, миил хүл доронь хаяжа үгэдэг байна. Малай эдихэ рациондо солоомо оролсоно. Теэд тэрэ солоомоёо хэршэжэ амтатай болгоод, малдаа үгэхэеэ яанаб?

Б. Бальчинов.

Сэлэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой залуу һаалишан Роза Галдановагай нэрэ республикын һаалишадай мүрысөөндэ түрүүлэгшэдэй дунда мүнөө дээрээ үшөө гараадүй. Тиибэшье хэдэхэн һарын үнгэрөөд байхада залуу һаалишан нэрээ нэрлүүлхэнь лабтай. Юуб гэхэдэ, түрүүшынхеэ хэдэхэн һара соо хүдэлжэ байбашье, эрхим амжалта туйлажа захалаа. Январь һара соо үнеэн бүриһөө 350 литр, февраль соо мүн энэ тухай һү һааһан байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Роза һаадаг үнеэдээ эдеэлүүлжэ байна. **С. Жаргаловай** фото.

☆ ☆

Бэшэнээ гэдэргэнь татадаг колхозу...

Мүнөө үбэлдөө манай МТС-эй харьяата колхозуудта һү ехээр һаахын түлөө мүрысөөн яһала дэлгэрээ. Энээнэй ашаар МТС-эймнай харьяата колхозуудта январь соо нёдондонойхиһоо 2,5 дахин ехэ һүн һаагдаба. Тиигэжэ ажахын жэлэй түрүүшын 5 һара соо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 412,7 килограмм һүн һаагдаа. Үбэлэй һаранuудта энэ тухай һүн һая наашадаашье һаагдаагүй юм. Энэ хадаа манай һаалишад, мэргэжэлтэдэй, олонхи колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй шанга оролдолго гаргаһанай аша үрэ мүн.

Колхозууд хоорондын мүрысөөндэ коммунизмайхид түрүүлжэ ябана. Энэ колхоз түрүүшын 5 һара соо үнеэн бүриһөө 576,6 килограмм, январь соо 132,1 килограмм һү һаагаа. Февраль соошье колхоз түрүүлбэ. Тиихэдэ урда урда жэлнүүдтэ тон өөдэгүй бага һү һаадаг байһан «Путь Ленина» колхоз мүнөө жэлдэ хүдэлмэреэ яһала һайжаруулаа. Эндэ үбэлэй 5 һара соо нёдондонойхиһоо 4,5 дахин, январь соо 7,6 дахин ехэ һүн һаагдаа. Үнгэрэгшэ жэлэй арба һара соо һааһан һүеэ мүнөө жэлэй дүрбэн һара соо һааба.

Энэ колхозойхид ямар аргаар нёдондонойхиһоо хэдэн дахин ехэ һү һаадаг болооб?

Хамагай түрүүндэ, колхоз өөһэдынгөө арга боломжонуудые һайнаар хэрэглэнэ. Үнеэдые эдеэлүүлгэ, харууһалга һайжаруулагдаһан байна. Үнеэдтэ элдэб тэжээл нормын ёһоор, гол түлэб хэды шэнээн һү гарадагыень харалсажа, эдюулэгдэнэ.

Һү ехээр һаахын түлөө һаалишадай дунда социалистическэ мүрысөөн хэзээ хэзээнэйхиһээ үргэнөөр дэлгэрүүлэгдээ. Колхозой правленишье, партийна организацишье һү һаалгын асуудалаар үдэр бүри һонирхожо, шухала бүхы хэмжээнүүдые абажа байдаг.

Гэхэтэй хамта, арга боломжо... тэй байбашье, Сталинай, Булга... най нэрэмжэтэ, «Гигант» колхоз... нёдондонойхидоо орходоо хоёр... хин ехэ һү һаажа шадаагүй ... һаар. Сталинай нэрэмжэтэ, «...гант» колхозууд малай байраар... һайн, будүүншье, шэмэтэшье ... жээлнүүдээр элбэг, талха та... тайшье. Сталинайхид 1800-... тонно силос дараһан, турнепс, ... лёнко, үбһэ, солоомо горьтой ех... бэлдэжэ абаһан байгаа. Теэд ... колхозууд үбһэ тэжээлээр ... бэг байбашье, малайнгаа а... шэмые эрид шууд дээ... лүүлнэгүй. Сталинай нэрэм... тэ колхозой нэгэдэхи, «Гига... колхозой Нарин Хүндын фермэ... январь соо бэшэндээ орходоо х... дахин бага, үнеэн бүриһөө орой... 70—80 литр һү һаагаа.

Эдэ фермэнүүдтэ һүн юундэ... гаар һаагданаб? Хамагай түрүү... колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд ... мэтэй. Сталинай нэрэмжэтэ кол... зой хүтэлбэрилэгшэд Хутор... Кудрявцев гэгшэд фермэнүүд... үсөөн ябадаг, һаалиин гүүртэн... тэ юунэй боложо байһые мэдэ... гүй байна. Шалгалта хэгдэдэ... дээрэһээ фермын олон үнеэд ... зорһоо холо урид шэргэшоо. ... зөөгдэнгүй байжа, заримдаа ү... ганса солоомо гү, али зелёнко э... байха ушар гарадаг. Мүн мал... дай культурна эрилтэ муугаар ... гагдана.

Эндэхи Булганинай нэрэмж... колхоз МТС соогоо хамагай һ... дэ «шэргүүлдэжэ» ябанхай. Түр... шын 5 һара соо энэ колхоздо ү... бүриһөө оройдоо 240 литр, янв... февраль соо — 50 — 50 ... һүн һаагдаа. Эндэ ба... эмхи гуримгүй, задагай ... дан байдаг дээрэһээ мүртэй ... һаагданагүй. Нүхэр Гармаевай ... даг гурбадахи комплексно бри... дын һаалиин гүүртэдэ үнеэд б... декабрь һарада байра соогоо ... да байлгагдан, тус тустаа нор... тойгоор эдеэлүүлэгдэжэ захал... юм. Теэд хахад һара үнгэрөөд ... хада бригадир нүхэр Гармаевай ... хиралтаар үнеэд уягдахаяашье ... лёод, хуушанайхяараал газаа ... тэндэ эдеэлүүлэгдэжэ эхилшэ... байна. Мэргэжэлтэдэй хэдэ да... хэлэдэгшье һаань, гүүртынхид ... лосээ нүхэнһөө гаргамсаараа, ... дэнь үнеэдтээ хүйтөөр эюулнэ.

Эдэ колхозуудай хүтэлбэри... шэд зэргэлжэ һууһан ... хозуудһаа жэшээ абажа, ... лайнгаа ашаг шэмые дээшэлү... хын түлөө тэмсэхэ ёһотой. Ти... гүй һаа, бүхы МТС-ээ гэдэргэнь... тажал ябаха болоно.

Мүнөө дээрэ зарим колхозууд... гаа гээгдэжэ ябаашье һаа, МТС... рээ энэ жэлдэ нёдондонойхиһоо ... ёр—гурба дахин ехэ һү һааха ... зорилгодоо хүрэжэ шадахабди... жэ һанагдана. Энээнэй түлөө ма... һаалишад, мэргэжэлтэд оролдо... шье гээшэ.

А. Балдаев, Мухаршэбэр... аймагай Гашейн МТС-эй... главна зоотехни...

ПАРТИИН ТҮҮХЭ, ТЕОРИ ШУДАЛАГШАДТА ТУҺАЛАМЖА

Хамтадаа хүтэлбэрилгэ, ганса нэгэн хүнүүдэй харюусалга тухай Ленинэй заабари

...оммунистическэ партимнай пар...а хүтэлбэриин, партийна ажа...алай ленинскэ гуримые үндэ... болгон ажалладаг.

...артийна ажабайдалай, хамта... хүтэлбэрилгын гол ёһонуудые ...үүлхын тулада Ленин партийна ...аануудай, партийна комитедүү... пленумүүдэй, партконференци...эй, партиин съезднүүдэй саг ...оо, ехэ туһатайгаар болохо хэ... онсо анхарал табидаг бэлэй. ...дүүдэй оронииe дайсадай хү...ээд байһан гражданска дайнай ...шье Центральна Комитедэй ...умүүд, партийна конференци..., съезднүүд хододоо болодог

...мтадаа хүтэлбэрилхэ гээшэ ...аа зүблөө хээд лэ саг үдэрөө ...ха гэһэн удхатай бэшэ юм. ...имир Ильич заседанинуудые, ...хэлнүүдые, үгэ хэлэлгэ тогтоог... саг соонь хэхэ хэрэгтэй гэжэ ...доо хэлэдэг байгаа. Совнарко... болон Ажалай ба Оборонын ...дэй хэрэгүүдые эрхилэгшын ... дээрэ Ленин иимэ бэшэг эль...э һэн:

...үнөө элидхэлшэд бюрогой суг...да дуудахадаа, хэдэн часаар ...нэ.

...э дан будүүлиг, муухай ябадал ...

...идхэлшэдые **тусгаар сагта** дуу... байха хэрэгтэй.

...лидхэлшэдэй **15 минутаһаа** ...аа **хүлеэхэгүй ябадал** туйлажа ...о, туйлаха хэрэгтэйшье» (Зохёолнууд, том 35, 447-дохи нюур).

Юрын шэнжэтэй асуудалнуудые миил заабари үгөөд шиидхэжэ болохо, шиидхэхэ ёһотойшье байна. Тон шухала асуудалнуудые хамтадаа зүбшэн хэлсэхэ, харин эмхи зургаанииe, предприятииe хүтэлбэрилхэ хэрэг зоригтой, эгээн хүндэтэй хүндэ даалгагдаха ёһотой гэжэ В. И. Ленин хододоо заадаг байгаал. Хамтаараа хүтэлбэрилгын хажуугаар, мүн тусхай хэрэгэй түлөө хүн бүхэн харюусадаг байха ёһотой гэжэ Ленин тэмдэглэдэг һэн.

Парти болон гүрэнөө хүтэлбэрилгын ленинскэ арга метод хадаа шиидхэбэринүүдые хамтаараа гаргажа, баталан абаха ябадал үндэһэ болгохоһоо гадна, мүн даалгагдаһан хэрэгэйнгээ түлөө хүдэлмэрилэгшэ бүхэнэй тус тустаа харюусаха, дүүргэлтые саг соонь шалгаха хэрэгтэ үндэһэлдэг.

Хамтаараа хүтэлбэрилгын ёһо гуримые Ленин эрид шууд үмөөрэн хамгаалдаг һэн. Тиихэ зуураа, Ленин хамтадаа хүтэлбэрилгые бэелүүлдэг эмхи зургаануудай миил шашалдаанай газар болгогдохо ябадалтай, хамтадаа хүтэлбэрилгые хазагайруулха ябадалтай эрид шууд тэмсэдэг байгаа.

«Хамтадаа хүтэлбэрилгөөр бэеэ далдалаад, харюусалгагүй ябадал гаргаха гээшэ эгээн ехэ аюул мүн...». — гэжэ Ленин заадаг һэн. (Зохёолнууд, том 29, 403-дахи нюур).

Һунгагдадаг органуудта уялгануудые **зүбөөр** хубаарилха гээшэ даалгагдаһан хэрэгэйнь түлөө хүдэлмэрилэгшэ бүхэнэй харюусалга дээшэлүүлхэдэ ехэ удхашанартай.

Партийна органуудай гэшүүдэй уялгануудые тус тустань даалгажа үгэдэг байбал зохистой гэжэ дүй дүршэл харуулна. Октябрьска революциин урда тээ манай парти хүдэлмэреэ нюусаар хэхэ баатай болодог байгаа. Партийна комитет ажалые шадаал һаа ехээр хубаарилха ёһотой, юундэб гэхэдэ, партийна олон янзын ажал-ябуулга эрхилхын тулада олон янзын бэлиг шадабари хэрэгтэй гэжэ Ленин бүри тиихэ үедэ тоолодог бэлэй.

Хамтадаа хүтэлбэрилгые амжалтатай һайнаар бэелүүлхын тулада коммунистнуудые шиидхэхы удхатай шухала хүдэлмэридэ хубаарилан табиха хэрэгтэй. Коммунистнуудай зүбөөр хубаарилагдаһан, тэдэнэй һайнаар ажалладаг, олониитэ зониие эмхидхэдэг, хүмүүжүүлдэг газарта партийна организацинууд партиин табиһан зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэ хүнүүдээ шадамараар элсүүлэн жагсаана гэжэ дүй дүршэл харуулна.

Хамтадаа хүтэлбэрилгын ёһо гурим болбол үйлэдбэриие ганса нэгэн хүнэй хүтэлбэрилхэ ёһо гуримда огто зүришэнэгүй. «Олониитэ ажалшадай суглаа, зүблөө хэхэ үер мэтэ үргэн ехэ демократизмые ажалай үедэ **булад шанга** журам сахиха, ажал хэхэ үедэ нэгэ хүнэй, советскэ хүтэлбэрилэгшын заабариие **үгэ дуугүйгөөр дүүргэхэ ябадалтай** тааралдуулан бэелүүлжэ һураха хэрэгтэй» гэжэ В. И. Ленин уряалдаг байгаа. (Зохёолнууд, том 27, 241-дэхи нюур).

1920 ондо болоһон партиин IX съезд социалистическэ ажахые эрхилхэ ленинскэ ёһо гуримые хүтэлбэри болгон, «демократическа централизмын» антипартийна бүлэгтэ эрид шанга харюу үгөө һэн. Тэрэ бүлэг хадаа предприятинуудай директорнүүдэй ганса нэгээрээ хүтэлбэрилхэ ябадалда эсэргүүсэн тэмсэдэг байһан юм. Энэнь бодото дээрээ промышленность хүтэлбэрилгые харюусалгагүй болгохо гэһэн удхатай байгаа. Зүбшэн хэлсэхэ гү, али шиидхэбэри гаргаха үедэ хамтаараа хүдэлмэрилхэ, харин шиидхэбэриие бэелүүлхэ үедэ ганса нэгэн хүн хүтэлбэрилхэ ёһотой.

Промышленность болон транспортые ганса нэгэн хүнэй хүтэлбэрилхэ тухай асуудалаар Совет засагай түрүүшын жэлнүүдтэ Ленинэй зааһан заабаринууд, партиин съезднүүдэй гаргаһан шиидхэбэринүүд мүнөөшье хүрэтэр шухала удхашанартай байһаар.

Предприяти, эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдэй эрхэ, харюусалгые дээшэлүүлхэ шухала гэжэ КПСС-эй XX съезд онсолон тэмдэглээ. Директорнүүд, ажахын бусад хүтэлбэрилэгшэд ганса нэгээрээ хүтэлбэрилхэ эрхэеэ хэтэрүүлэнгүй, харин коллективэй һанамжа, дүршэлдэ түшэглэдэг, хүнүүдтэй зүбшэдэг байгаа һаа, хүдэлмэришэдэй дунда хүндэтэй байдаг гэжэ дүй дүршэл дээрэһээ харагдана. Материальна арга боломжоёо, хүнүүдэйнгээ һанал хүсэлые зүбөөр хараадаа абадаг байгаа һаань хүтэлбэрилэгшэдэй үгэһэн заабаринуудые коллективынь бүри мүһэн дэмжэдэг байха юм.

Ямаршье ажал хэжэ байһан хүнүүд абтаһан шиидхэбэриие бэелүүлхын түлөө, даалгагдаһан хэрэгые дүүргэхын түлөө тус тустаа харюусадаг байха ёһотой. КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумһээ (1953 он) хойшо партиин райкомой секретарьнууд болон инструкторнууд МТС-эй ба тэрэнэй харьяата колхозуудай ажал хэрэгэй түлөө тус тустаа харюусалгатай болоо һэн. Энэнь хүдөө ажахые партиин бүри һайнаар хүтэлбэрилдэг болоходо туһална.

Мүнөө үедэ районой хүтэлбэрилэгшэд хүдөөгэй эхин парторганизацинуудай, МТС, колхоз, совхозуудай хүдэлмэридэ сэхэ хабаадалсана, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдые парти, правительствын заабари директивэ бэелүүлхэ хэрэгтэ эмхидхэн жагсаана.

Доодо шатын партийна хүтэлбэрилэгшэдтэ, коммунистнуудта зүбшэл заабари һайнаар үгэжэ байха гээшэ хамтадаа хүтэлбэрилгэ бэелүүлхэдэ, кадрнуудые зүбөөр хүмүүжүүлхэдэ тон шухала байна. Илангаяа хүдөөгэй районуудта зүбшэл заабари һайнаар үгэжэ байбал ехэ удхашанартай. Юундэб гэхэдэ МТС, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэридэ, партийна, советскэ аппарадта һүүлэй жэлнүүдтэ олон шэнэ хүнүүд ороо бшуу. Зүбшэл заабари үгэхэдөө наука, техникын туйлалтые харуулжа, партийна, ажахын хүдэлмэриин түрүү дүй дүршэлые нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ ехэ анхарал табиха шухала болоно.

1956 ондо В. И. Ленинэй шэнэ зохёолнууд хэблэгдээ. Тэдэнэйнь дунда Н. Осинскада 1922 оной апрелиин 12-то эльгээһэн бэшэгынь толилогдоо. Нютагай организацинуудай, тэдэниие хүтэлбэрилэ...дэй түрүү дүй дүршэлые шуда... дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ Ленин ехэ... харал табидаг байгаа гэжэ ... бэшэгынь дахин гэршэлнэ. «Ал... дутуунуудые элирүүлхэһээ айһа... хэрэггүй, нютагай һай һайн хү... мэрилэгшые олоной дунда маг... **суурхуулха**, тэрэниие жэшээ бол... харуулха хэрэгтэй»,— гэжэ Вла...мир Ильич заадаг байгаа.

Парти дотор үргэн ехэ демо...тиин байгаал һаа, һунгагдаһан ... тэлбэрилэгшэдэй тоосодог бай... һаа, партийна органиие һунга... хүнүүдэй һанамжа өөһэдынь д... соо хэлэгдэдэг байгаал һаа, ... тийна хүтэлбэрилгые бодото дэ... хамтадаа бэелүүлжэ болохо юм.

Эмхидхэлэй хүдэлмэриин ... жээн кадрнуудые зүбөөр ш... олохо, хүмүүжүүлхэ, хубаари... табиха, шиидхэбэриин дүүрг... шалгалгые зүбөөр эмхидхэхэ х... һээ гол түлэб дулдыдадаг ба... Хүнүүдые зүбөөр шэлэхэ, бо... дүүргэлтые шалгаха ябадал ... тийна, гүрэнэй бүхы хүдэлмэ... эгээн шухала зүйл мүн гэжэ В. Ленин тоолодог һэн.

Хамтадаа хүтэлбэрилгые г... нэгэн хүнүүдэй харюусалгатай ... хилдуулха, дүүргэлтые саг үргэ... шалгажа байха, дороһоо гар... шүүмжэлэл, үүсхэлые али боло... дэмжэхэ, кадрнуудые анхарал... гаар хүмүүжүүлхэ, хүсэнүүдээ ... дамараар хубаарилха, мэргэж... тэй һайн зүбшэл заабари үг... байха, түрүү дүй дүршэл согс... дэлгэрүүлхэ, олониитын дунда ... хидхэлэй хүдэлмэри коммунист... дай ябуулха гээшэ партийна хү... бэриин ленинскэ арга методэй ... эрилтэнүүдынь болоно.

И. ВЕРХОВЦ...

ХОРИИН ҺУРГУУЛИИН 150 ЖЭЛЭЙ ОЙ

Алдарта зам

Манай орон дотор Советскэ засаг тогтоhонhоо хойшо арадай ажахы, соёл культура үргэн дабшатайгаар хүгжөө. Энээниие Хориин һургуулиин жэшээ дээрэ элеэр хаража боломоор.

…сын ажалтаниие хамтаруулжа, колхоз эмхидхэхэ үедэ Хориин һургуули ехэ оролдолго гаргаһан юм. Һуралсалай-туршалгын талмайда огородой культурануудые тарижа, бурят зондо харуулдаг байһан.

Хориин һургуули хорёод — гушаад онуудта республика соохи нэгэн томо һургуулинуудай нэгэн болоһон юм. Эндэ Хориин, Хэжэнгын, Яруунын, Заиграйн аймагуудай үхибүүд һурадаг һэн. Энэ һургуулиһаа Хэжэнгын, Нарһатын, Хасууртайн дунда, Тарбагатайн, …рбын, Хүтэл-Ноурай долоон жэлэй һургуулинууд тусгаарлан тогтоhон байгаа.

Арадай ажахын, культурын барилганууд хүдэлхэ хүнүүдые бэлдэхэ талаар Хориин һургуули ехэ үүргэ дүүргэһэн байна. 1926 онhоо 1956 он хүрэтэр 7-дохи, 10-дахи классуудые мянгаад хүн дүүргэжэ гараhан юм.

Манай һургуули дүүргэжэ гарагшадай дунда партийно-советскэ хүдэлмэрилхы хүдэлмэрилэгшэд, эрдэмтэд, инженернүүд, багшанар, эмшэд, уранзохёолшод, уранзураашад, композиторнууд, артистнууд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, Эхэ оронoo хамгаалагшад бии. Тэдэнэр хаанашье ябахадаа, ямаршье ажалда хүдэлхэдөө — анха түрүүн хүмүүжүүлжэ, ажабайдалай арюун замда гаргаһан түрэл һургуулияа мартадаггүй.

Республика соогоо түрүү, мэдээжэ болоhон зарим хүнүүдые нэрлэхэ дуран хүрэнэ. Жэшээнь, физико-математическа науканuудай кандидат Базар Содномов, филологическа науканuудай кандидат Цыбикжап Цыдендамбаев, медицинскэ науканuудай кандидат Дарижап Жамьянова, зооветеринарна науканuудай кандидат Дылыкжамсо Цыдендамбаев, филологическа науканuудай кандидат Елизавета Баранникова, уранзохёолшод Чимит Цыдендамбаев, Цокто Номтоев, Бато Базарон, композиторнууд Жигжит Батуев, Бау Ямпилов, артистнар Чойжинима Генинов, Цырен Шагжин, Георгий Лосев болон бусад бии. Манай һургуулида хүмүүжэһэн олон хүнүүд томодхогдоhон колхозуудай түрүүлэгшэнэр болонхой.

Хориин аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой суута хонишон Хандажап Жамьянова—СССР-эй Верховно Соведэй депутат юм. Эхэ оронойнгоо түлөө ами наһаяа үгэһэн, дүрбэн орденой кавалер Дарма Жанаевта наһа бараһан хойноо Советскэ Союзай Геройн нэрэзэргэ олгогдоо һэн.

Хориин һургуули алдарта түүхэтэй юм. Иимэ ёһо заншалыень саашадаа нэрэтэй солотойгоор үргэлжэлүүлхэ зэргэтэйбди.

И. Дадуев, РСФСР-эй һургуулинуудай габьяата багша.

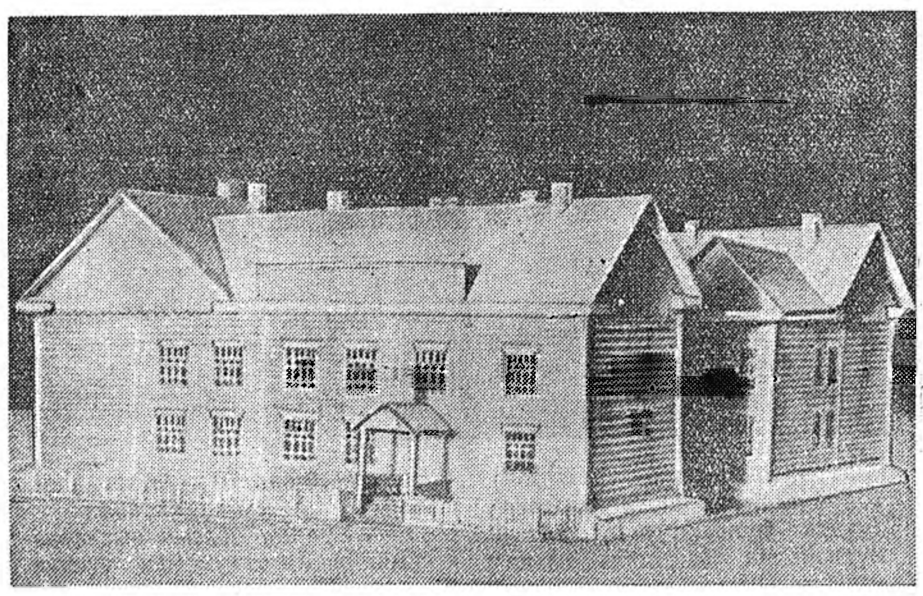
Соёл культурын гуламта

Хориин дунда һургуулиин 150 жэлэй алдарта ойе мүнөө тэмдэглэжэ байнабди. Бурят арадай культурын хүгжэлтэдэ энэ һургуулиин культойхон үүргэ дүүргэһэниинь гэдэндэ мэдээжэ.

Би 1937—1940 онуудта Хориин дунда һургуулиин 8—10-дахи классуудта һуралсаһан байнаб. Тэрэ үеын һуралсалай жэлнүүд минии һанаадо хододоо эли тодоор һанагдажа ябадаг. Мэргэжэл шадабаритай, эрдэм бэлигтэй багшанар Иннокентий Григорьевич Дадуев, Анна Захаровна Янгутова, Василий Егорович Давыденков гэгшэд һурагшадтаа ном һайнаар заажа, тэдэниие зүб мүрөөр хүмүүжүүлхэ гэжэ эсэшэ сусашагүйгөөр оролдолго гаргагша һэн. Энээнэй ашаар би институт, удаалуулан аспирантура амжалтатайгаар дүүргээд, мүнөө Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ институдта багшалжа байнаб. Намайе хүмүүжүүлһэн түрэл багшанараа, алдарта һургууляа хододоо һайнаар һанажа ябадагби.

Хориин һургуулиин түүхэтэ ойтой дашарамдуулан, энэ һургуулиин һурагшадта номоо һайнаар үзэгты, эрдэм наукын үндэһэ һуури шудалагты,—гэжэ захиха байнаб.

Б. Содномов, физико-математическа науканuудай кандидат, доцент.

Мүнөөнэй дунда һургуулиин байшан.

Ойн баяраар амаршалнаб

Байгал далайн үмэнэхи бурят-монгол арадай дунда анха түрүүн Хори нютагта Доодо Анаагай эхин һургуулиин тогтоогдоhоор мүнөө зуун табин жэл болоhоной ойе Бурят-Монгол орон тэмдэглэжэ байна.

Энэ хадаа Байгалай үмэнэхи ажалша малша бурят-монгол арадай дунда эрдэм культурын анха түрүүшын алтан гуламта бадаржа, саашадаа орон дотороо улам үргэнөөр хүгжэжэ эхилһэнэй гайхамшаг удха түгэлдэр баяр баясхалангай түүхэтэ ой болоно.

Доодо Анаагай эхин һургуулиин тиихэдэ тогтоогдоhоной аша габьягаар бурят-монгол арад анха түрүүн агууехэ ород арадай хэлэ бэшэгэй эрдэм шудалжа, гэгээрхэ болбосорхо ябадалые өөрынгөө хуби заяантай гүнзэгыгөөр холбоhон юм. Энэнь тон ехэ удхашанартай алхам боложо эхилһэн байгаа.

Энэ һургуули анха тогтоhоор зуун табин жэлэй турша соо агууехэ ород арад багахан бурят-монгол арад хоёрой ахадүүгэй инаг халуун холбооe улам бүри нягта тодорхой болгон ерэбэ. Тиихэдээ аяар гурбан зуун жэлэй сааналhaa холые хараhан манай элинсэг хулинсаг үбгэнэрэйнгөө анхан түрүүн агууехэ ород арадтай ахадүүгэй ёhоор уулзажа, өөһэдынгөө ерээдүй аша гушанарайнгаа хуби заяае холбожо, бидэнэрэй мүнөө сагай зол жаргалай таhаршагүй мүнхэ жолооe барюулжа үгэһэн гайхамшагта түүхые бодото дээрэнь гэршэлэн харуулһан байна.

Гэхэтэй хамта, манай бурят-монгол арадай зол жаргал ба хуби заяанда хамагай үндэр аша габьяа олгоhон Агууехэ Октябриин революци болбол үнэн зүрхэнэй мэдэрэлээр болбосоронги түүхэтэ ахадүүгэй холбоогоор ород арадтай нэгэн бүлэ һуудаг, бурят-монгол арад өөрынгөө гайхамшагта Коммунистическэ парти ба Советскэ правительствын хайра үршөөлөөр эрхэ сүлөөтэ советскэ социалистическэ автономно республикатай, хэдэн зуугаад эхин, дунда ба дээдэ зэргын һургуулинуудтай, тэрээндээ хэдэн зуугаад-мянгаад үрэ хүүгэдээ һургажа, хэдэн зуугаад фабрика заводуудтай, хэдэн зуугаад хүдөө ажалай колхоз, совхозуудтай. Тэдэнэй дундаhaa ургажа гараһан хэдэн зуугаад-мянгаад ажалай суута хүнүүд ба хэдэн зуугаад-мянгаад дээдэ зэргын эрдэмтэд, эрдэмэй кандидадууд, эрдэмэй докторнууд ургажа гараад, Бурят-Монгол орондоо ажаллажа, бэшэ аха дүү гүрэнүүдтэеэ инаг түрэлэй холбоотой, хоорондоо үдэрһөө үдэртэ эрдэм культурын ба ажахын талаар туhалалсан, дүршэл мэргэжэлнүүдээ хубаалдажа, Коммунизмын агууехэ барилгада эршэмтэй амжалтануудые туйлан омогорхожо байдаг.

Энэ үенүүд соогуур Доодо Анаагай түүхэтэ эхин һургуули, мүнөө Хориин арбан жэлэй дунда һургуули болон ургажа, өөрынгөө ажал зорилгые социалистическэ удха шанараар бэелүүлэн, ажалша малша арад зонойнгоо үрэ хүүгэдые коммунизмын байдалай агууехэ барилгын хурса бэлигтэ, уран гарта, хүсэ ехэтэ дархашуул болгон хүмүүжүүлжэ, жэлһээ жэлдэ мянгаад-зуугаадаар бэлэдхэн жагсаажа байна бшуу.

Иимэ дээрэһээнь Доодо Анаагай дунда һургуулиин 28 комплект-классуудта мүнөө һуража байһан долоон зуугаад шабинар ба тэдэниие һургажа байһан эрдэм мэргэжэл түгэлдэр, дүршэл ехэтэ таби гаран багшанарые болон үрэ хүүгэдээ һургажа байһан эжы, абанарые халуун баяраар дашарамдуулан амаршалаад, саашадаа улам үндэрөөр эрдэм культураяа, ажахыгаа мандуулхыень уряалнаб.

Х. Намсараев, уранзохёолшо.

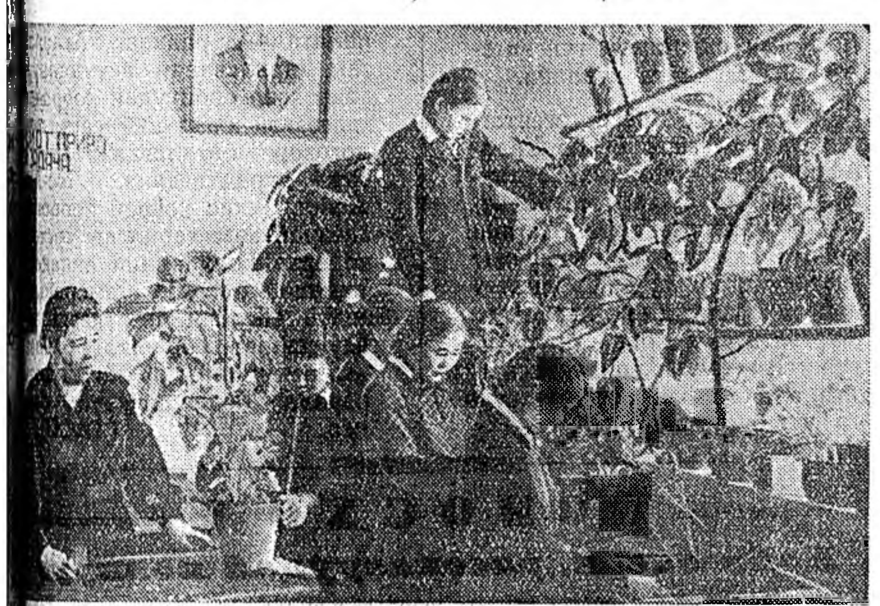
Ш. НИМБУЕВ

Ашата багшанарай магтаалда

Зуун табинай
Нарата ойе
Найрлан байхадаа,
Зузаарһан түүхые
Удалан, иран
Уншан байхадаа,
Ошоhон сагые
Нэбтэ харанабди,
Олон юумые
Ойлгон мэдэнэбди.
Хориин һайхан
Хонгор дайдада,

Барга байһан
Бурядай дунда
Гэгээрэл соёлой
Гэгээн зулые
Анха түрүүлэн
Аhаан бадарааһан,
«А» үзэгэй
Алтан дуһалые
Ага, Хориин
Талада тарааһан
Ашата багшанарые

Амалан дурданалди,
Малгайгаа абаад,
Магтаал татаналди.
Алдар солыень,
Аша хайрыень
Хэтын хэтэдэ,
Хэзээ бүхэнцэ
Һайхан сэлмэг
Һанаан соогоо
Һанан, дурдан,
Һайхашаан ябахалди.

Эдир натуралистнуудай кружогой хэшээл.

Бурядай түрүүшын һургуули

Хориин һургуулиин 150 жэлэй гайхамшагта ой гүйсөө.

Энэ ушарые республикымнай ажалшад, бүхы бурят арад баяртайгаар угтаба. Хориин һургуулиин тогтохо үедэ Кяхта, Дээдэ-Үдэ, Читэ городуудай хоорондо ород, бурядшье һургуули гэжэ оройдоо байгаагүй юм.

Тэрэ хуушан сагта бурят арадай дунда эрдэм соёлой гуламта байгуулагдахадаа соёл культурынь саашадаа хүгжэхэдэ ехэ удхашанартай байгаа.

Бурядай түрүүшын багша Базар Норбоев ехэ мэргэжэлтэй, шадабаритай хүмүүжүүлэгшэ, арадай аман зохёолые, этнографиие шэнжэлэн үзэдэг, «Восточно-Сибирские ведомости», «Журнал Министерства просвещения» гэдэг журналнуудта шэнжэлхы удхатай статьянуудые бэшэжэ гаргуулдаг байһаниинь мэдээжэ. Мүн эндэхи багшанар Буянта Баторович Иванов, З. И. Манзанова-Грищенко, Николай Доржиевич Эрхэтуев болон бусад түрэл арадайнгаа культурые хүгжөөхэ гэжэ ехэ оролдолго гаргаа юм.

Нэгэдэхи классhaa табадахи хүрэтэр (1924 онhoo 1929 он болотор) энэ алдарта һургуулида һураа һэм. Тиихэдэ мэргэжэл, шадабаритай багшанар—хүмүүжүүлэгшэд олон байгаа бэлэй. Ном заалгаһан багшанарhaамни хүндэтэ Иннокентий Григорьевич Дадуев мүнөө тэндээ ажаллана. Иннокентий Григорьевич һайнаар багшалхаhaa гадна, һонирхолтой гоё зурагуудые зурадаг, арадай аман зохёол суглуулан найруулдаг, мүн өөрөөшье зохёодог байгаа. И. Г. Дадуев — бурят арадай культурын үндэһэ һуури табигшадай нэгэн мүн.

Энэ һураһан һургуулияа, хүндэтэ багшанараа ходо һанажа, ажал хүдэлмэридөө улам зоригжожо ябадагбди.

150 жэлэй ойтойнь дашарамдуулан, Хориингоо һургуулиин улам хүгжэжэ, залуу үетэниие олоор хүмүүжүүлхыень хүсэнэб.

Ц. Цыдендамбаев, Бурят-Монголой НИИК-ын директор.

Мартагдашагүй жэлнүүд

1924 ондо «А» үзэг танихагүй, 14 наһатай ябааб. Һургуулида һураха, ном бэшэгтэй болохо хүсэл айхабтар ехээр түрөөд, Хэжэнгын хушуунда һая тогтоhон эхин һургуулида һурахаяа гэртэхиндээ хэлэнгүй, тэрэ намар 70 модо ябагаар ябажа ошоо һэм. 1926 ондо Хориин һургуулиин һурагша болгогдон абтажа, одоош баярлаһанаа мартагшагүйб.

Һургуулимнай тиихэдэ һайн үүлтэрэй малтай, дархалалгын мастерскойтой, огород таридаг һэн. Бидэ саг үргэлжэ, ээлжээгээр ажалладаг, физикэ, химеэр элдэб туршалга хэдэг—политехническэ һуралсалай һайнаар табигданхай байһые мүнөө һанахада ехэл һонирхолтой. Манай һургуулиhaa 60 модо газарта байдаг, аймаг соохи түрүүшын хамтаралнуудай нэгые—Хасууртайн колхозые шефтээ абаад, тэндээ ошожо хүдэлмэри хэдэг һэмди.

Энэ һургуулиин оршон байгаа 150 жэл соо арадай дунда эрдэм гэгээрэл дэлгэржэ, хүүгэдые хүмүүжүүлэн ерэһыень һанахада, хэтэдээ мартагдашагүй хүндэтэй байнал.

Ц. Номтоев, Үльдэргын дунда һургуулиин директор.

Арбадахиие дүүргээд, артельдээ хүдэлхэб

Бурят-Монголдохи эгээл түрүүшын һургуулида һураха ехэ золтой байгаабди. Бидэнэр, Хориин һургуулиин һурагшад, һургуулиингаа үндэр нэрэ түрые улам үргэхэ хүсэлэнтэйбди. Һуралсалай бүхы предмедүүдээр һайнаар һурахаhaa гадна, ажалай дүй дүршэлтэй болохо гэжэ оролдонобди.

Эхэ орондоо туһатай хүн болохын тулада хүдөө ажахыда хүдэлхөөр шиидэнхэйб. Энэ жэлдэ арбадахи классаа дүүргэхэб. Тиигээд түрэл нютагтаа ошожо, Хрущевой нэрэмжэтэ колхозойнгоо ажахын гол һалбари болохо хонин ажалые хүгжөөлсэхэ зорилгоор хонишон болохомни.

Хонишон боложо хэдэн жэлдэ хүдэлөөд, саашадаа хүдөө ажахын институт дүүргэжэ, ажалай дүршэлтэй ба эрдэмэй түгэс бэлэдхэлтэй болоод, мүн лэ өөрынгөө колхоздо ажаллахаб.

Осорма Дондокова, Хориин дунда һургуулиин 10-дахи «А» классай һурагша.

Физикын багша С. В. Кан 10-дахи «А» класста хэшээл үнгэргэжэ байна.

Политехническэ һуралсал

Партиин XX съездын шиидхэбэриие бэелүүлэн, городойшье, хүдөө нютагайшье һургуулинууд политехническэ һуралсал үргэнөөр дэлгэрүүлнэ.

Энэ хүдэлмэри эмхидхэхэ зорилгоор слесарна, дархалалгын мастерскойнуудые бии болгонхойбди. Эдэмнай элдэб зэр зэмсэгүүд, түхеэрэлгэнүүд бии юм. 20 хүндэ хамаарагдаһан 10 слесарна, 20 дархалалгын верстагууд бүхы хэрэгсэлтэеэ абтанхай. Ажал заадаг багшанар Г. Р. Рабданов, А. В. Романов һурагшадаа ажал хүдэлмэридэ дуратайгаар һургахые оролдодог. Һурагшад ажалай мэргэжэлтэй болохын тула бүхы хаба хүсөө гаргадаг. Политехническэ һуралсалые бодото дээрэнь бэелүүлэн, хүүгэдые ажалда дуратай, ажалые хүндэлдэг, олон янзын юумэ хэхэ шадабаритай болгохын тула юумэнэй газаа дүрсэ хэхэ, модон дээрэ уранаар һиилэхэ, техническэ кружогуудые эмхидхэнхэйбди. Эдэ кружогуудта юрэнхыдөө 5—7 классуудай һурагшад хабаададаг.

Һургуулиин политехническэ базые үргэдхэхын, мастерскойнуудые ехэдхэхын, зэр зэмсэгүүдые олошоруулхын тулада горьтой хүдэлмэри хэгдээ. МТС, колхозууд энэ хэрэгтэмнай ехээр туһалаа. Жэшээлхэдэ, политехнизаци бэелүүлхэдээ хэрэглэгты гэжэ «Улаан-Одон» колхоз 2000 түхэриг үгөө. Тэрээгээрнь мастерскойн түхеэрэлгэнүүдые абаабди.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолой ёhoор хоёр автомашина, хоёр трактор, «ЗИС-5» автомашинын агрегат болон бусад хэрэгсэлнүүдые абаа һэмди. Тэдэниие хэрэглэжэ, тусхай кабинет эмхидхэгдээд, тэндэ 8—10 классуудай һурагшад машинануудые шудална. Леспромхозой мэргэжэлтэн нүхэр Арефьев автокружогые хүтэлбэрилнэ. Энэ кружогойхид машиноведениин багша С. Н. Жамсарановай, нүхэр Арефьевэй ударидалгаар нэгэ автомашина заһабарилжа эхилхэнь.

Ахалагша классай һурагшадай хүдөө ажахын мэргэжэл абаха, элдэб машинануудые (сенокосилка, лафетнэ жатка) шудалха кружок Хориин МТС-эй дэргэдэ эмхидхэгдээ. Мүн электротехникэ, радиотехникэдэ горьтой анхарал табигдана. Физикын кабинедтэ элдэб прибор, аппарадууд табигданхай. БМАССР-эй Гэгээрэлэй министерствын бэлэглэһэн «СКРУ—100» аппаратура тодхогдоhон байна. Хүүгэдтээ һуралсалай, научна, уранһайханай фильмнүүдые табижа харуулдаг болонхойбди. Һаяхан 25 мориной хүсэтэй дизель-мотор абтаа. Физикын кабинедтэхи «СКРУ—100» аппаратурые шудалха кружогые багша С. В. Кан хүтэлбэрилдэг.

Һургуулимнай туршалгын талмайтай. Тарилгымнай талмай 0,4 га байһанаа, үшөө 1 гектараар үргэдхэгдөө.

Тус участогhaa га бүриин 17,1 тонно помидор, 10,5 тонно капуста абтадаг болоо. Мүн биологиин кабинедтэ юннадуудай хоёр кружок эмхидхэгдэнхэй.

Туршалгын талмайда хэдэг юумэеэ колхозой туршалгын газарта тарижа үзэхэ тухай хэлсэжэ байнхайбди.

Эдэ бүхы хэмжээ-ябуулганууд политехническэ һуралсалые һайжаруулха, һурагшадые ажал хүдэлмэритэй танилсуулан хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ехэ туһа хүргэхэнь лабтай.

Һурагшаднай зундаа, сүлөөтэй сагтаа колхоздо туһалдаг, поли дээрэ ажалладаг байна.

Хүдөө ажахые һайса мэдэдэг, сүлөөтэй сагтаа трактористын туһалагша, прицепщик, малшан боложо ажалладаг һурагшад һургуулидамнай олон. Жэшээнь, 7-дохи «А» классай һурагша Антон Жапов 3—4 һара адуулгашан болоод, 640 ажалта үдэр олоо. 6-дахи «А» классай һурагша Лев Дашидондоков прицепщигээр хүдэлжэ, 190 ажалта үдэр олоо. Мүн һурагшад Балданов, Сандаков, Доржиев, Жалсараев ба бусад 130-һаа 180 хүрэтэр ажалта үдэртэй болонхой.

Манай һургуулиин һурагшадай хэр зэргээр ажалда хабаадалсадагыень хараад үзэе. Гансахан 1956 оной туршада һурагшаднай 10,675 ажалта үдэр олоо. Тэрээнһээ гадна, 1800 хүнэй нэгэ үдэр соо хэхэ ажал амаралтын үдэр һурагшадай хүсөөр колхоздо бүтээгдээ. Мүн һурагшадай хүсөөр 110 га огородой эдеэн, 120 га турнепсэ, 12.000 центнер үбһэн хуряагдаа, 300 центнер зелёнко бэлэдхэгдээ.

Энэ жэлэй туршада политехническэ һуралсалые улам һайжаруулха зорилгоор техническэ, предметнэ 10-аад кружок эмхидхээбди. Хабар болохотой сасуу һуралсалай-туршалгын талмайдаа ажаллажа эхилхэбди. Шефтээ абаһан Хрущевой нэрэмжэтэ, «Улаан Одон» ба бусад колхозуудта хүдэлмэри хэхэ түсэбөө табижа байнабди.

Һургуулиингаа 150 жэлэй алдарта ойе баяр баясхалантайгаар һайндэрлэжэ байнабди.

Д. Арсаланов, Хориин дунда һургуулиин һуралсалай талые даагша.

Машина заадаг багша С. Н. Жамсаранов 9-дахи «В» классайхидые тракторай мотортой танилсуулжа байна. А. Мантаевай фото.

Тоо, баримта

- 1820 онhoo 1836 он хүрэтэр гэхэ гү, али 17 жэлэй туршада …ин 21 хүн Хориин һургуули дүүргэһэн байгаа.
- 1806 онhoo 1917 он хүрэтэр—111 жэлэй туршада энэ һургуули дүүргэгшэдэй оройдоол дүрбэниинь һуралсалаа саашадань үргэлжэлүүлжэ, багшын мэргэжэлтэй болоо һэн.
- 1806 онhoo 1845 он хүрэтэр энэ һургуули гансал класстай байгаа. 1845 онhoo 1880 он хүрэтэр хоёр класстай, 1880 онhoo 1917 он хүрэтэр гурбан класстай байһан юм.

Тоо, баримта

- 1926 онhoo 1956 он хүрэтэр Хориин һургуулиин 7-дохи, 10-дахи классуудые хамта 1000 гаран хүн дүүргэжэ гараа.
- 1945 онhoo 1956 он хүрэтэр дүрбэн һурагшад 10-дахи классые медальтайгаар дүүргэә.
- 1956—57 онуудай һуралсалай жэлдэ автомобиль шудалха кружогто 12 хүн һурана. 69 хүн трактористын, комбайнерай мэргэжэл шудална.
- Һургуулиин байшан 28 классай таһалгатай, мүн мастерской болон кабинедүүдтэй юм. Һаяхан 50 хүнэй байха интернат баригдаа.

„Һэрэмжэтэй ябаарайгты..."

Хүндэтэ Тархай!

Танние «холо ойрын аймагуудаар, колхоз, гүүртын айлнуудаар» ябахадаа өөрын машинатай, тэрээнээ өөрөө жолоодон ябадаг ёнотой гэжэ тухайлнаб. Тухайлаашамни лаб зүб байха гэжэ этигэнэб. Яахадаб гэхэдэ, машинагүйгөөр холын аймагуудаар ходоро ходоро гүйлгэхын аргагүй ха юм. Гүрэндэ үлүү гаргаша хэхэгүйн тулада машинаяа өөрөө жолоодоно ёнотойт.

Танние машинаяа алдажа бү ябагадаһай, Танай жолоодожо ябаһан гүрэнэй машина бү намнагдаһай, бү эбдэрһэй гэжэ һанаагаа зобоһон дээрэһээ нэгэ шухала юумые Танда доохонуур дуулгаха, шэхэндэтнай шэбэнэхэ гэжэ шиидэбэб....

Эндэхи зарим нютагуудаар ябахал байхат. Иишэ ерэхэдээ, хүндэтэ корреспондент, һэрэмжэтэй ябаарайгты! Айлда ороходоо машинаяа заатүй хаагаад, суургалаад, ородог байгаарайгты. Тиигээгүй һаатнай, машинатнай үгышье болошоо болохо. Гайхана гүт? Гайхахатнайшье зүб! Энэ бэшэгые саашань уншахадатнай хуу эли болохо даа...

Эндэхи «Коммунизм» колхозой жолоошо Доржи Бадлуев тэс мэндэ «ГАЗ-67» машинаараа түмэр замай Джида станциһаа бусажа ябатараа нэгэ айлай газаа машинаа зогсоогоод, гэртэ оробо ха. Һөөргөө гаран гэхэдэнь машинань байбагүй! Харан гэнээнь аяар холо, нюдэнэй үзүүртэ далда орожо ябаба. Юун болооб гэхэдэ иимэ: Бадлуевай станциһаа гарахаяа байхада тэндэхи долоон жэлэй һургуулиин счетовод Жама Цыренова нэгэ танигдаагүй хүнөөр ерээд, «энэ хадаа минии нүхэрэй нүхэр гэшэ. Бидэниие һуулгажа абаашыш» гэһэн байгаа. Хожомынь мэдэхэдэ тэрэ хүниинь «нүхэрэйнь нүхэр» бэшэ, харин өөрынь нюуса инагынь гэхэ гү, али Торнин аймагай Бургалтай гэжэ нютагһаа зайгуултажа ерэһэн хүхэ архиншан, хаанашье хүдэлдэггүй, урдань хоёр дахин сүүдлэгдэһэн Чулун Мухалзаев байшоо...

Бадлуевай гэртэ орон сасуунь архин халуунтай Мухалзаев «инаган гансаяа» наадхуулхын тулада гү, али ямар нэгэн ондоо зорилгоор машиныень жолоодон арилшаһан байгаа. Теэд машина жолоодожо гүйсэд шадахагүй байһан дээрэһээ мунинха Мухалзаев тэрээгээрэо ондоо машина дайруулаад, эбдэжэрхёо. Тиигэжэ баригдаа. Тэрэгүй һаа хаана хүрэтэр ошохо байгаа юм — бү мэдэе. Колхозой машина мүнөөшье эбдэрхэй зандаа, архиншан, хулигаан Мухалзаев гэмдэ хабаадуулагдаагүй мүнөөшье зайгуултажа ябаһаар.

Эгээ иимэһээ энээгүүр ябахадаа, нүхэр Тархай, машинаяа хаажа, суургалжа ябаарайгты.

К. Романов.

Тохир хургыень сэхэлхэ хэрэгтэй

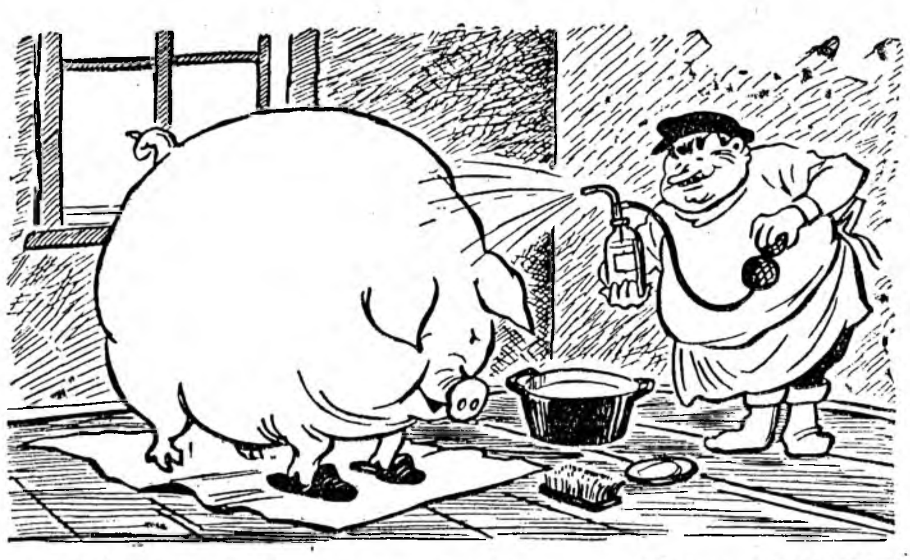
Нүхэр Тархай!

Гахай гэешэ гаһар амитан ха юм даа! Яахадаа гаһар бэ гэхэдэ, тэрээнһээ түргөөр олошордог, тэрээнһээ түргөөр таргалдаг, тэрээнһээ ехээр мяха үгэдэг мал гэжэ гү бишүү! Олзо ехээр олохо гээ һаа, тарган мяха эдихэ, худалдаха, гүрэндөө тушааха гээ һаа гахай үсхэбэрилэгдэ, шахалгада тусгаар анхарал хандуулха хэрэгтэй ха юм даа. Энээниие хэншье зүбшөөхэ! Хүндэтэ корреспондент, Ташье зүбшөөжэ, хоёр гараа үргэхэ байхат. Теэд сэхыень хэлэхэдэ, өөһэдөө гахай шахахадаа айхабтар бэрхэнүүд аад, колхоздоо шахаха болоходоо хэдэшье хүшэшэдэг, тохир хургатай хүтэлбэрилэгшэд энээ тэндэ дайралдадаг байна. Тэдээнэй ухаа ороо, тохир хургаяа сэхэлхынь тулада өөрынгөө былан соо гаргахыетнай гуйжа, нэгэ зураг «Юмор и сатира» гэжэ альбом-выставкэ соохоо абаад, энэ бэшэгтэ хабсарган эльгээбэб.

Зай баяртай.

Ш. Доржиев.

Тохир хургата

—Өөрым гахай таргалжал байг, Өөхэ, саала суглуулжал байг.

Колхозой гахай тиигэд гээд Хооллоод, эдеэлээд байна аабза.

Малаа уһалха уһан үгы

Суулгын сомоной Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой (Мухаршэбэр) 3-дахи комплексно бригадада Зандин, Хаяа гэжэ нютагууд бии юм. Энэ бригадын Хаяа нютагта колхозой олон һүрэг мал—гурбан отара хонид, нэгэ гүүртэ эбэртэ мал, адуун һүрэг бии. Тиин эндэхи хонид хурьгалжа эхилэнхэй. Жэшээнь, хонишон Будаевай хаража байһан 400 хониной 200-ниинь хурьгалаад байна. Иимэ олон малай байһан энэ нютагта оройдоо ганса худаг бии. Тэрэ мүртөө энэ худаг дээрэ будка, гэршье баригдаагүй, задагай байдаг.

Хурьгалһан хонидые бэлшээридэ гаргангүй газаагаа эдеэлүүлжэ байдаг. Тиигээд оройдоо 150-яад хонидые энэ худагһаа уһалхада уһаниинь дууһашадаг. Уһанай дахин гараха хүлеэжэ үлдэгшэ хонидоо уһалдаг юм. Иигэжэ уһалагдангүй баһ байһаар эдэ хонид туража байна. Мүнөө хонид олоороо хурьгалха гээ. Теэд эдээние уһалха уһан үгы. Колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Цыренов, зоотехник Мижитов, 3-дахи комплексно бригадын бригадир нүхэр Дагбаев энэ хэрэгтэ үнинэй һаналаа табяагүй байһаниинь гайхалтай.

Б. Дашабалбаров.

Уралан оёлгын выставкэ

Гүрэнэй банкын Бурят-Монголой конторо нютагай Советүүдтэ һунгаха һунгалтын хүндэлэлдэ выставкэ эмхидхээ һэн. Выставкэдэ Гүрэнэй банкын хүдэлмэрилэгшэдэй, мүн тэдэнэй бүлэнэрэй уралан оёһон, гүрэһэн, нэхэһэн олон янзын гоё һайхан зүйлнүүд жаруулагдаа. Нүхэд Н. Т. Камшина, Е. С. Гуреева, М. А. Хамутаева, К. Л. Молокова, П. А. Подчуфарова ба бусадай уралан оёһон зүйлнүүд олоной анхарал хандуулна.

Гүрэнэй банкада түрүүшынхээ эмхидхэгдэһэн энэ выставкэдэ 8-һаа 70 хүрэтэр наһатай 27 хүн хабаадалсаба.

— Уралан оёлгын выставкэ эмхидхэлгэ ехэ һайн үүсхэл гээшэ. Тэрэ арадай оюун бэлиг улам хүгжэлтэдэ удхашанартай байна. Эндэ табигдаһан зүйлнүүд ехэ гоёор, уран наринаар хэгдэһэн, хүнэй дуре сэдьхэл баясуулмаар,—гэжэ БМАССР-эй искусствонуудай габьяата ажал-ябуулагша нүхэр Либерзон дурадхалай дэбтэр соо бэшэһэн байна.

Выставкэдэ хабаадалсажа эрхим сэгнэлтэнүүдые абһан хүнүүд шагнагдаа.

П. Фишева, И. Белоусова.

Малшадай үдэр

Зэдын аймагай Борьёогой сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо «Малшадай үдэр» эмхитэй һайнаар үнгэргэгдөө. «Улаахооронди байдал» тухай партиин Зэдын аймаймой секретарь нүхэр Х. Х. Хандуев лекци уншаа. Энэ лекциинь малшад ехээр һонирхожо, асуудал олоор һураһан байна.

Һүүлээрнь малшадай социалистическэ мүрысөөнэй ябаса тухайда колхозой түрүүлэгшэ нүхэр М. А. Вампилов мэдээсэб. Хоёр жэлэй саана Сталинай нэрэмжэтэ колхоз бүхын жэл соо үнеэн бүриһөө миил 500—600 литр һү һаадаг (түсэбөө дүүргэдэггүй) байгаа. Тэрэ үедэ һүнэй ехэнхи хубинь зунай сагта, хүхэ ногооной үедэ һаагдаад, үбэлдөө тон багаар абтадаг байһан юм.

Һү ехээр һааха абахын тулада хэдэ хэдэн хэмжээ-ябуулганууд хэрэглүүлэгдэ. Гүүртэнүүдэй үнеэд үбэлдөө байрада байлгадаг һэн адлүүлэгдэдэг. харуулһалгададаг болонхой. Энэ арга хэрэглэлгэнэй ашаар урда жэлнүүдэйхиһээ һүргүй ехэ һүн һаагдадаг боложо, 1956 ондо зарим гүүртэнүүд жэл соо үнеэн бүриһөө 1200—1500 литр һү һааһан байна. Эрхим һаалиһад Лубсанова Лайжит, Ванданова Пагма, Будаева Хандасурон, Цыренова Балжит ажахын үнгэрэгшэ жэлдэ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1500—1700 литр һү һаагаа һэн.

Түрүүшынгээ амжалтаар урмашан зоригжоһон һаалишад 1957 ондо үнеэн бүриһөө 2000 литр һү һааха уялга абанхай.

Мүн зарим хонишод амжалта туйлаа. Хонишод Цыремпилова Дари, Ринчинова Дари-Дулма, Раднажапова Бутыт, Эрдынеева Цырен, Цыренов Даши-Нима, Дашижапова Цырен-Дыжит өөһэдөө отаранууды даана. Эдэ зурган отарада нэгэшье түл гарзалаагүй, хонид барандаа хүсэ шадалаа табяагүй. Шэгнээд үзэхэдэ, эдэ нүхэдэй даадаг отаранууд хонид 100 грамма 500 грамм хүрэтэр нэмэһэн байба.

Жэжэ түлгэ хонидой отарые даагша нүхэр Вандамов Доржи малаа тарганаар ондо оруулжа байна. Хонидынь бэлшээридэ гарадаг, байрань һайнаар түхеэрэгдэнхэй.

Һү ехээр һааһанай түлөө 13 һаалишан, мүн хонидой тоо толгой бүрин бүтэн байлгаһанай түлөө 15 хонишод правлениин мүнгэн шанда хүртөө. Хамтадаа 5 мянга гаран түхэриг хүбаагдаба. Суглаанай һүүлээр малшадта һонин кино харуулагдаа.

Ц. Сагалеев.

Худөө бэшэгшэдэй суглаан

Һаяхан Ново-Селенгинскдэ хүдөө бэшэгшэдэй суглаан болоо. Тус суглаанда 110 гаран хүдэлмэришэн, худөөгэй бэшэгшэд, ханын газетэнүүдэй редакторнууд хабадалсаа. «Партиин XX съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар хэблэлэй зорилго» гэһэн элидхэл КПСС-эй айкомой секретарь нүхэр Н. Ф. Тихоненко хээ.

Манай аймаг дотор мүнөө 80 шахуу ханын һонин, «За уголь», «Юрөөгэй колхозник», «Улаан Загастай», «Тамчын колхозник», гэхэ мэтын олон тиражна газетэнүүд энэ жэлдэ гарадаг болоо. Олон предприятинуудта үдэр бүхэнэй газетэ гарадаг. Тиигэжэ хэблэл, ханын һонин арад зониие эмхидхэн элсүүлхэ хэрэгтэ ехэ үүргэ дүүргэнэ гэжэ элидхэлшэ хэлэбэ.

Удаань үгэ хэлэһэн худөө бэшэгшэд «Бурят-Монгольская правда», «Бурят-Монголой үнэн», «Красная Селенга» газетэнүүдэй хүдэлмэриин дутагдалнуудые шүүмжэлээ. Шүүмжэлхы статьянуудые, бэшэгүүдые хэблээд, удаань худөө бэшэгшын элирүүлһэн дутагдалые усадхаха тушаа редакцинууд шухала хэмжээ абадаггүй. Редакцинууд худөө бэшэгшэдтэй холбоо баригаа муутай байһаар гэжэ И. В. Еранский, Б. А. Аюшеев, Э. Н. Буерачный, Ц. Д. Дараев ба бусад шүүмжэлээ.

Үгэ хэлэһэн нүхэд А. А. Мурзин, Б. М. Карасин, Ю. Н. Шабанов, Дугаров республиканска болон аймагай газетэнүүд шахтёрнуудай, багшанарай хүдэлмэри багаар харуулна, зарим ушарта бэшэгүүдые хэблэнгүй удаан хэбтүүлнэ гэжэ шүүмжэлээд, газетэнүүдэй хүдэлмэридэ бүри эдэбхитэйгээр хабаадалсахыень худөө бэшэгшэдые уряалаа.

Суглаанда байгшад саашадаа бүри эдэбхитэйгээр газетэнүүдэй хүдэлмэридэ хабаадалсаха, рабселькоровско пост байгуулха гэһэн хандалга баталан абаад, хүдэлмэреэ дүүргээ.

С. Бадмаев.

Республикын түрүү һууриин түлөө

Республиканска физкультура ба спортын комитет конькишадай мүрысөө эмхидхэбэ. Мүрысөөндэ хамта 11 команда хабаадалсаа.

Түрүүшын булэгтэнь мүрысэгшэдэй дундаһаа 500, 1500, 10000 метрын уралдаанда спортоор СССР-эй мастер Василий Яременко бултые ахин гараа. 500 метрын уралдаанда Лев Давыдов («Динамо») эрхимлээ. Эхэнэр конькишадай дундаһаа республикын чемпион Шевчук (түмэр замай «Локомотив») түрүүлжэ ерээ.

• Хоёрдохи булэгтэнь эрэшүүлэй дундаһаа С. Щегларев (Ажалай резервэ), эхэнэрнүүдэй дундаһаа Л. Утликова (Хэжэнгэ) шалгараа. Команданууд хоорондын мүрысөөндэ түрүүшын булэгтэ ПВЗ-гэй «Локомотив» команда—түрүүлжэ, түмэрзамайхид—хоёрдохи, «Буревестник» команда—гурбадахи һууринуудые эзэлээ.

Хоёрдохи булэгтэ «Ажалай резервнүүдэй» команда—нэгэдэхи, Городок городойхид—хоёрдохи, түмэрзамай техникумэйхид гурбадахи һууринуудые эзэлээ.

Мүрысөөндэ шалгарһан команданууд, мүн спортсменүүдтэ республиканска физкультура ба спортын комитедэй дамжуулгын шангууд барюулагдаа.

А. Бобыкина.

Хитадай НПКС-эй бүхэхитадай комитедэй сесси

ПЕКИН, мартын 5. (ТАСС). Хитадай арадай политическэ консультативна совещай бүхэхитадай комитедэй ээлжээтэ сесси мүнөөдэр Пекиндэ нээгдэбэ.

Хитадай арадай политическэ консультативна совещай бүхэхитадай комитедэй түрүүлэгшэ Мао Цзэ-дун, Хитадай арадай политическэ консультативна совещай бүхэхитадай комитедэй түрүүлэгшэ Чжоу Энь-лай болон тэрэнэй орлогшонор, тэрэ тоодо Дун Би-у, Ли Цзи-шэнь, Го Мо-жо болон Пын Чжэнь гэгшэд заседаниин президиумдэ һууһ...

Хитадай арадай полити... консультативна совещай бүхэ... дай комитедэй 621 гэшүүн... олон айлшад съездэ хабаа... НПКС-эй бүхэхитадай коми... түрүүлэгшын орлогшо Сун Цин... сесси нээгээ.

Азиин болон Европын оронууд... гүрэн түрын хэрэгээр Хитадай... вительственна делегациин... ерэһэн тухай НПКС-эй бүхэхи... комитедэй түрүүлэгшэ Чжоу... лай элидхэл хээ.

Вьетнамай ажалшадай партиин байгуулагдаһаар 6 жэл... ойе Вьетнамай арад зон тэмдэглэжэ байна

ХАНОЙ, мартын 4. (ТАСС). Вьетнамай ажалшадай партиин байгуулагдаһаар 6 жэлэй ойе Вьетнамай Демократическа Республикын хүн зон мүнөө тэмдэглэжэ байна.

Мартын 2-ой удэр Ханойдо олон зон сугларжа, партиин байгуулагдаһан ойдо зорюулагдаһан митинг болоо. Тэрээндэ 10 мянга гаран хүн хабадаа. Вьетнамай Демократическа Республикын президент Хо Ши Мин тэндэ байлсаа.

Партиин байгуулагдаһаар 6... лэй ойе тэмдэглэн, Ханойн... мянган ажалшад мартын 3... удэр демонстраци хээ. Энэ уш... зорюулан эмхидхэгдэһэн... дээрэ премьер-министрын орл... национальна оборониин министр... Нгуен Зиап гэгшэ үгэ хэлээ. М... систско-ленинскэ партиин байгаа... рэһээ Вьетнамай ажалшадай п... ажал хүдэлмэридөө амжалта... лаа юм гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

Араб оронуудай лигиин генеральна секретариин туһалагшын мэдүүлгэ

КАИР, мартын 5. (ТАСС). Араб оронуудай лигиин генеральна секретариин туһалагша Шукейри гэгшэ үсэгэлдэр Египедтэ байдаг Америкын посольдой уулзажа, Египедэй газарһаа Израилиин сэрэгые саашадааһаа гаргангүй байха болоо һаа, энэ нютагта аюулта байдал тогтохонь гэжэ мэдүүлээ.

ООН-эй улаахооронди онсо хүсэнүүд Газа болон Шарм Аш Шейх нютагуудта оруулагдаһан байна. Энэнь хадаа Израилиин сэрэгэй гаргахые хинан хаража байхын тулада саг зуура оруулагдаһан сэрэг гэжэ араб оронууд ойлгоод, ООН... улаахооронди онсо хүсэнэй эз... тагта саашадаа байха, болки... Египедэй правительство ха... үзэхэ ёнотой гэжэ тоолоно.

Нэгэдэмэл Наца хадаа Еги... газарай мэдэлэй хубиень эз... хэ гү, али Шарм Аш Шейх... Газа нютагуудта хиналта то... эрхэгүй гэжэ Шукейри хэлэб... за нютагта Египедэй захиргаа... гуулагдаха ёнотой гэжэ бүхы... гүрэнүүд тоолоно гэжэ Шу... онсолон тэмдэглээ.

ТОБШО МЭДЭЭСЭЛНУУД

★ Чехословакиин телеграфна агентствын мэдээсэлһэнэй ёһоор, Венгриин профсоюзуудай уряалаар Чехословакиин профсоюзуудай центральна совещай делегаци Венгри мордоо. ЦСП-гэй түрүүлэгшэ Франтишек Зупка делегациие толгойлно.

★ Софида, «Болгария» гэжэ концертнэ зал соо суута советскэ скрипач, РСФСР-эй габьяата артист Л. Коганой түрүүшын концерт болоо. Софиин филармониин оркестрын хүгжэм доро Вьетанай болон Чайковскиин концертнүүдые Л. Коган скрипкээр гүйсэдхэжэ, ехэ амжалта туйлаба.

★ Юнайтед Пресс агентствын мэдээсэлһэнэй ёһоор, Урда-Африканска союзай христианска совещай ажал хэрэгэй комитет мэдүүлгэ хээ. Сагаан арһата хүнүүдэй ажаһуудаг нютагуудта байдаг «унгэтэ» арһатай хүнүүдые церквнэ мүргэлэй болоходо оруулахагүй гэһэн хуули правительствын абаха гэһэн түсэб мэдүүлгэ соо буруушаагдана.

★ Финляндиин премьер-ми... нистр К. А. Фагерхольм И... нес городто үгэ хэлээ. Тиин... дээ правительствын үнгэр... шэ жэлдэ бэелүүлһэн ажа... ябуулга тухай, мүн мүнөө үе... улаахооронди байдалай з... рим асуудал тухай Фагер... хольм хэлэһэн байна.

★ Хани барисаан, худалд... наймаан болон суднаар ябах... га тухай нёдондо баталагд... һан голландско-американск... договорые мүнөө дээрэ б... талхагүй гэжэ Голланди... парламентын хоёрдохи пала... тын элидхэлшэдэй комисс... палатада дурадхаа. Агаар... зам харилсаанай асуудалнуу... даар хоёр оронуудай хоорон... хэлсээнэй хэгдээдүй сагта эн... договор баталагдаха ёһо... гэжэ дурадхагдана. Лос-А... желос Техас хоёрой хоорон... агаарай зам харилсаа тогто... хо эрхэ Голландиин авиаком... панида олгохёо америк... хидэй арсаһан дээрэһээнь,... асуудалаар боложо байһ... хэлсээн үнгэрэгшэ жэлэй ни... һарада болюулагдаһан бай... (ТАСС).

СОНОСХОЛ

Һайн очерк, рассказуудай конкурс

Партиин XX съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэ... лүүлжэ байгаа республикын ажалшадай шэн габьяата ажалые харуулһан һай һайн очерк болон рассказ найруулгануудые бэшэхэ конкурс «Бурят-Монголой үнэн» газетын редакци 1957 оной январиин 1-һээ соносхоб. Коммунизмын материальна үндэһэн болгожо эдбэг дэлбэг билтарма бай... лигые байгуулжа байгаа советскэ хүнүүдэй шэн зориг, баатарлиг ажал... тэдэнэй ажаябадал тухай тэдэ зохёолнууд соогоо авторнуудынь бэшэ... байна. Тиихэдээ доро дурсагдаһан темэнүүдые хараадаа абалсаа һааб... найн байгаа гэжэ редакци тоолоно.

ПРОМЫШЛЕННОСТИИН ТАЛААР: техническэ дэбжэлтэ, техникы... хүгжөөхэ, ажалай эмхидхэл һайжаруулха ба бүтээсэнь дээшэлүүлхэ т... хай; уралан наринжуулагшад, ухаалан зохёогшод тухай; түрүү шахтёрнуу... дай дүй дүршэл тухай; ажалай тоосоон ба арьбалалтын гурим тухай; ра... мичнээр, нэгэ жэгдээр ажаллаха; барилгада индустриальна арга метод ба... гэрүүлхэ тухай гэхэ мэтэ.

ХҮДӨӨ АЖАХЫН ТАЛААР: худөө ажахые түсэблэхэ шэнэ гурим... тухай; колхозынгүүдые урмашуулан, ажалдань бүри жүдхэмжэтэй болго... 30 мянгатанай, МТС-үүдэй хүдэлмэришэд, мэргэжэлтэдэй, малшадай т... дэлмэри тухай; шэнэ ба боро газарые элдүүлхэ; кукуруза ехээр тарих... һайнаар ургуулдаг болохо; худөө ажахын хүдэлмэрийе үргэлжэ дээшэ... оньһожоруулха; түрүү дүй дүршэл ба эрдэм наукын туйлалтануудые дэ... гэрүүлхэ; хүсэ, зөөри багаар гаргажа, худөө ажахын продукци ехээр аба... социалистическэ мүрысөөн тухай гэхэ мэтэ.

КУЛЬТУРЫН БА АЖАҺУУДАЛАЙ ТАЛААР: дунда һургуул... дүүргээд, үйлэдбэридэ хүдэлхөөр ошоһод тухай; политехническэ һурга... сал; залуу мэргэжэлтэдэй, врачуудай, барилгашадай ажал; үтэлһэн хүнүү... (пенсионернүүд) тухай, хүдөөгэй урамһайханай самодеятельносты т... рээндэ хабаадагшад тухай гэхэ мэтэ. Инаг дуран, нүхэрэй ёноной хани б... рисхан тухай.

Тус конкурсын дүн 1957 оной майн һарын болотор гаргагдаха юм. Эрхим зохёолнуудта иимэ шангууд үгтэхөөр тодорхойлогдоно:

ОЧЕРКНУУДААР: 1-дэхи шан (нэгэ)—1500 түхэриг, 2-дохи шан (н... гэ)—1000 түхэриг, 3-дахи шан (нэгэ)—750 түхэриг.

РАССКАЗУУДААР: 1-дэхи шан (нэгэ)—1500 түхэриг, 2-дохи шан (нэгэ)—1000 түхэриг, 3-дахи шан (нэгэ)—750 түхэриг.

КОНКУРСДО ОЛООРОО ХАБААДАЯ, НҮХЭДҮҮД!

Очерк, рассказуудаа иимэ адресаар эльгээхые гуйгдана: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. «КОНКУРСДО», «Бурят-Монголой үнэн» газетын редакци.

Редактор Д. Л. ЛОБСАНОВ

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора 46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни, сельского хозяйства—47-59, пропаганды и переводов—35-14, культуры и быта, промышленности—34-05, местной информации и писем—24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров —16.

Н 00366. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 1319.